

Motiviranje učenika/učenica razredne nastave za recepciju lirske pjesme

---

Fišić, Lea

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:694471>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-19**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

UČITELJSKI FAKULTET

ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

Petrinja

LEA FIŠIĆ

DIPLOMSKI RAD

**MOTIVIRANJE
UČENIKA/UČENICA RAZREDNE
NASTAVE ZA RECEPCIJU LIRSKE
PJESME**

Petrinja, prosinac 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE
Petrinja

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Lea Fišić

TEMA DIPLOMSKOG RADA: Motiviranje učenika/učenica razredne
nastave za recepciju lirske pjesme

MENTOR: izv. prof. dr. sc. Vladimira Velički

SUMENTOR: Božica Vuić, prof.

Petrinja, prosinac 2018.

Zahvala

Ponajprije zahvaljujem izv. prof. dr. sc. Vladimiri Velički na mentorstvu i Božici Vuić, prof. na pomoći i vrhunskom sumentorstvu za vrijeme pisanja ovoga rada. Zahvaljujem joj i na prenesenom znanju i najboljoj metodičkoj praksi koju mi je podarila za vrijeme studiranja.

Nadalje zahvaljujem svojim cimericama Ivi Malčić i Lauri Gradečki na svim lijepim uspomenama kojima su mi obogatile ovih pet godina života i nadam se će ih biti još mnogo više. Posebno zahvaljujem i svojoj kumici Katarini na podršci i pomoći u svim oblicima, uvijek i svugdje. Zahvaljujem i svim ostalim prijateljicama što su me bodrile na ovome putu.

Mojemu suprugu, koji je bio dečko kada je ovo studiranje krenulo, dugujem veliku zahvalu. Kroz cijelo putovanje pratio si me s vjerom u moje znanje i sposobnosti i dao mi poticaj i snagu kada je ja nisam imala. Hvala ti.

Zadnju, ali najveću zahvalu zaslužuju moji roditelji i moja obitelj. Hvala Vam na svakoj žrtvi, svakoj podršci i vjeri u mene. Ova je diploma za vas.

SADRŽAJ

SAŽETAK	6
SUMMARY	7
1. UVOD	8
2. MOTIVACIJA	9
2.1. Motivacija-etapa nastavnoga sata	9
3. NASTAVA POEZIJE	11
3.1. Metodički sustavi nastave književnosti.....	13
4. MOTIVACIJA ZA RECEPCIJU LIRSKE PJESME.....	16
4.1. Iskustvene motivacije.....	18
4.2. Jezične motivacije	19
4.3. Stilističke motivacije.....	20
4.3.1. Motivacije uspoređivanjem.....	21
4.3.2. Motivacije personificiranjem	22
4.3.3. Motivacije metaforiziranjem.....	23
4.3.4. Motivacije igrom riječi.....	27
4.4. Književne motivacije	30
4.4.1. Poetske motivacije	30
4.4.2. Tematske motivacije	31
4.4.3. Biografske motivacije	33
4.4.4. Književnoteorijske i književnopovijesne motivacije	33
4.5. Estetske motivacije	34
4.5.1. Glazbene motivacije.....	34
4.5.2. Likovne motivacije	36
4.5.3. Filmske motivacije.....	39
5. NAČINI PROVOĐENJA MOTIVACIJE ZA USVAJANJE	40
6. RASPRAVA	46
7. ISTRAŽIVANJE.....	47
7.1 Cilj istraživanja	47
7.2. Istraživačka pitanja	47
7.3. Metodologija istraživanja.....	47

7.3. Postupci i instrumenti.....	47
7.3.1. Opis upitnika	48
7.3.2. Uzorak.....	48
7.3.2.1. Spol, dob i godine radnog iskustva ispitanika.....	48
7.3.3. Način provođenja i statistička analiza.....	50
8. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	50
9. RASPRAVA	60
10. ZAKLJUČAK	61
11. POPIS TABLICA, GRAFIKONA I SLIKA.....	63
12. LITERATURA.....	65
13. PRILOZI	67
14. IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA	71

SAŽETAK

U ovome diplomskom radu govori se o motiviranju učenika za recepciju lirske pjesme. U početnim poglavljima bavi se motivacijom kao takvom te motivacijom kao etapom nastavnoga sata. Naglašava se važnost osmišljavanja motivacija koje će učenike potaknuti na aktivno sudjelovanje u nastavi. Nastava na koju je usmjeren ovaj rad je nastava poezije kako je određena *Nastavnim planom i programom* (2006). Posebno je naglašena uloga učitelja kao osobe koja djecu upoznaje s poezijom. Prikazano je više metodičkih sustava u kojima je moguće interpretirati lirske pjesme. U središnjem dijelu obrađene su vrste motivacija prema podjeli koju je ponudio Dragutin Rosandić u *Metodici književnoga odgoja* (2005). Ponuđeni su primjeri određenih motivacija i objašnjenja onih koje su nedovoljno ili nikako objašnjene u literaturi. U svrhu provjere provedbe motivacije u obradi lirske pjesme u školskoj praksi, provedeno je istraživanje u dvije osnovne škole. Tijekom hospitiranja na satima koje su vodile učiteljice razredne nastave uočeno je kako se učiteljice pripremaju za motivaciju, osmišljavaju sadržaje i redovito ju provode. U pet odslušanih sati učiteljice su koristile iskustvene i estetske motivacije. Osim kvalitativnoga provedeno je i kvantitativno istraživanje putem *online* anonimnoga upitnika. Provedenim istraživanjem saznali su se stavovi učitelja o važnosti motivacije, o važnosti osmišljavanja novih i zanimljivih motivacija. Saznalo se koliko truda ulažu u osmišljavanje motivacije, te koje vrste motivacija najčešće koriste. Cilj ovoga rada je upoznati vrste motivacija za recepciju lirske pjesme, upoznati navike učitelja te otvoriti vrata otkrivanju nekih novih motivacija.

Ključne riječi: motivacija, nastava poezije, vrste motivacija

SUMMARY

In this senior thesis I will be talking about motivating students for reception of lyrical poems. The initial chapters deal with the motivation itself and motivation as the stage of one class. It is important to plan the motivation that will encourage students to actively participate in the class. The classes to which this thesis is directed is the class of poetry, which is described according to the curriculum. It is especially emphasized the role of the teacher as a person who introduces the children with poetry. Methodical systems in which it is possible to process the interpretation of lyrical songs is shown. In the central part are processed the types of motivation according to the division that is offered in the book *Metodika književnoga odgoja* (2005) by Dragutin Rosandić. There are examples of the specific motivation and explanations of those that are not well or not at all explained in the literature. For the purpose of verification of the implementation of the motivation in the reception of the lyrical poems in the school practice, research was conducted in two elementary schools. During those classes that were led by teachers, it has been observed how teachers prepare for motivation and its content and carry it out regularly. In five hours, teachers were using experiential and aesthetic motivations. Besides the qualitative, quantitative research was also conducted via online anonymous questionnaire. Conducted research found out how teachers feel about the importance of motivation and of the importance of creating new and interesting motivation. It was shown how much effort in creating the motivation the teachers put in and what types of motivation is the most commonly used. The aim of this thesis is to introduce the types of motivation for the reception of the lyrical poems, get to know the habits of the teachers and open the door to discovering some new motivation.

Keywords: motivation, poetry class, types of motivation

1. UVOD

Poezija oduvijek predstavlja poseban dio književnosti. U poeziji su često izrečene najdublje poruke preko najkraćih stihova. Kako bi se te poruke mogle razumjeti, važno je znati čitati poeziju, a to se uči odmalena. Prvi susret s poezijom često nude roditelji recitirajući ili čitajući najdraže stihove, dok prvi susret s razumijevanjem i učenjem poezije nude učitelji.

Kako bi svako razumijevanje i učenje bilo uspješno važno je biti motiviran. Motivacija je važan korak u obrađivanju lirske pjesme. U ovome radu pručavane su vrste motivacija prema podjeli koju je Dragutin Rosandić prikazao u svojoj knjizi *Metodika književnoga odgoja* još u prvom izdanju 1986. godine, te u ponovnom izdanju 2005. godine koje je korišteno u ovom radu. Sustav motivacija podijeljen je na pet vrsta: iskustvene, jezične, stilističke, književne i estetske, zajedno s njihovim podvrstama. (Rosandić, 2005)

Doživljajno-spoznajna motivacija je prema modelu školske interpretacije prva etapa (Rosandić, 2005). Kao takva ima važnu ulogu u oblikovanju sata. Ona ne samo da određuje tijek sata, već i raspoloženje i interes učenika. Učitelju za svaki sat predstoji pripremanje i odabir nastavnih metoda i postupaka. Temelj ovoga rada je pretpostavka kako je odabir i priprema motivacije zahtjevan dio učiteljeve pripreme za sat, ali ujedno i temelj za uspješnu recepciju lirske pjesme.

Kroz provedeno istraživanje i promatranje metodičke prakse u 5 razreda osnovnih škola u Karlovcu i Petrinji došlo se do važnih spoznaja o pripremanju učitelja za nastavu i pripremanja motivacija te općenito stavovima učitelja o važnosti te etape nastave.

2. MOTIVACIJA

„Motivacija je ono što te tjera da počneš. Navika je ono što te tjera da nastaviš.“

Anonimni autor

Autorice Vizek Vidović, Rijavec, Vlahović-Štetić i Miljković u svojoj knjizi *Psihologija obrazovanja* (2014) navode kako je motivacija jedna od najvažnijih komponenti koja djeluje na ishode učenja, ali istodobno jedna od najtežih za mjerenje. Kao neke od mnogobrojnih činitelja koji potiču učenika na učenje navode: interese i ciljeve učenika, iskustvo i predhodno postignuće u nekom području, osobine onoga što uči, nagrade i kazne od strane učitelja i roditelja kao i ponašanje vršnjaka.

Bežen (2008) motivaciju uspoređuje s emocijama, tako što neki psiholozi izjednačuju motiviranost i emotivno stanje. Dalje navodi motiv kao pobudu koja čovjekovo djelovanje usmjerava prema nekom cilju te ga održava i pojačava, te izdvaja znatiželju kao nagon koji je važan za čovjekovo stvaralaštvo.

2.1. Motivacija-etapa nastavnoga sata

Motivacija je aktivnost koja pripada uvodnom dijelu sata i time predstavlja početnu etapu rada, odnosno početak zajedničkoga rada učenika i nastavnika. U toj etapi rada treba materijalno, tehnički, emocionalno i intelektualno pripremiti i motivirati učenika za daljnji rad. (Matijević, Radovanović, 2011) „Nastavnici bi morali na svakom satu održavati pozornost, povećavati važnost predmeta te graditi samopouzdanje u sposobnosti i poticati zadovoljstvo učenika. Morali bi redovito koristiti nastavne i motivacijske tehnike kojima povećavaju zainteresiranost i zanimanje za predmet, odnosno nastavni sadržaj i školski rad.“ ([file:///C:/Users/Lea/Downloads/PUN7_02_Danijela_Trskan%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/Lea/Downloads/PUN7_02_Danijela_Trskan%20(3).pdf), pristupljeno 19. listopada 2018.)

Težak navodi kako je u motivaciji riječ o pokretanju učeničke volje i energije da bi se ostvarile zadaće nastavne jedinice. To je taktična motivacija određena kraćim nastavnim vremenom (nastavnim satom) i karakterom gradiva (opsegom, težinom, jasnom praktičnom usmjerenošću). Bit će lakše ostvariva i jednostavnija ako je uspješno provedena strateška dugoročna motivacija, tj. ako je razvijena svijest o potrebi jezične kulture i iskrena želja da se ta kultura stekne. (Težak, 1996)

U motivaciji koristimo različite motivacijske tehnike. Trškan u svojem radu navodi kako se motivacijske tehnike u nastavi odnose na predznanje učenika i na novo nastavno gradivo, utječu na osjećajno angažiranje učenika te također na njihovo zanimanje i želje. Motivacijske tehnike mogu biti klasične, inovativne, planirane, spontane, kratkotrajne, dugotrajne, uvodne, zaključne ili među-motivacije. S obzirom na osjetila učenika, mogu biti vizualne (vid), auditivne (sluh), kinetičke (kretanje), olfaktorne (njih) i gustativne (okus). ([file:///C:/Users/Lea/Downloads/PUN7_02_Danijela_Trskan%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/Lea/Downloads/PUN7_02_Danijela_Trskan%20(3).pdf), pristupljeno 28. lipnja 2018.) Prema Beženu (2008) motivi pridonose uspjehu nastavnoga procesa jer su povezani sa zanimanjima učenika i upravo su zbog toga metodike razvile niz motivacijskih postupaka za pokretanje motivacije učenika u određenim nastavnim situacijama.

Jedna od najvažnijih situacija jest početak nastavnoga sata jer o toj početnoj motiviranosti učenika za rad na nekoj temi ovisi uspjeh ili neuspjeh cjelokupnoga nastavnoga sata (Bežen, 2008). Ni jedan se od uvodnih dijelova sata (priprema i motivacija) ne smiju zanemariti jer se te etape međusobno nadopunju i preduvjet su za efikasan rad na nastavnome satu. Ako je primjerice intelektualna priprema dobro isplanirana, a da se prije toga u razredu nije postigla odgovarajuća disciplina, znači da nije postignuta ni emocionalna ni tehnička komponenta pripremnoga dijela sata. (Matijević, Radovanović, 2011)

Posebnu važnost motivacija ima u nastavi književnosti gdje ona postaje temelj recepcije djela koje se obrađuje. Kroz nastavu književnosti obrađuju se svi oblici književnosti, zavisno o Planu i programu. U ovome radu pozornost je posvećena nastavi poezije.

3. NASTAVA POEZIJE

„Ako je interpretacija književnoumjetničkoga teksta osjetljivo područje jer se radi o literarnoj komunikaciji djeteta koje tek ulazi u svijet književnosti, onda je nastava lirske poezije jedan od najzahtjevnijih izazova za svakog učitelja. „ (M. Lazzarich, 2017: 122)

Stoga se od učitelja očekuje da se pripremi za susret djece s poezijom. Lazzarich (2017) u knjizi *Metodika Hrvatskoga jezika u razrednoj nastavi* navodi kako učitelj ima važnu ulogu u tumačenju poezije i senzibiliziranja djeteta za susret s lirskim tekstom. Nadalje navodi kako je u tradicionalnom poučavanju naglasak bio na analizi lirskoga teksta, propitivanju i uočavanju formalnih elemenata pjesme. Upozorava kako se u izdvajanju izražajnih sredstava (nabrajanju kitica i stihova, traganju za rimom) gubi ljepota liričnosti i narušava cjelina pjesme. U knjizi *Doživi i odzivi lirske pjesme* (1990) Diklić i suradnici navode dvije razine na kojima učenici ostvaruju komunikaciju s lirskim tekstom. Doživljajna razina primarna je spontana estetska, tj. zvukovno-ritamska i emotivna komunikacija s poetskim tekstom, a spoznajna razina je sekundarna komunikacija, tj. usmjerena misaona aktivnost koja uključuje analizu emotivnoga, tematsko-motivskoga, zvukovno-ritamskoga sadržaja pjesme, tj. upoznavanje s njezinim stvaralačkim zakonitostima.

„Osnovnoškolski nastavni programi odabiru lirski sadržaj (sadržaj lirskog pjesništva) prema tematskom i književnoteorijskom kriteriju. Tematski kriterij usklađuje se s recepcijskim (doživljajno-spoznajnim) mogućnostima učenica/učenika. Raspon tema i motiva te književnoznanstvenih pojmova odgovara doživljajno-spoznajnom svijetu učenica/učenika .“ (Rosandić, 2005, str. 307)

Prema *Nastavnom planu i programu* (2006) učenici se u prvom razredu upoznaju s pjesmom. Uče kako spoznati, doživjeti i iskazati doživljaj kratke pjesme, te kako po obliku razlikovati pjesmu od proznoga teksta. U drugom razredu razlikuju dijelove pjesme: kiticu i stih; uče primati pjesmu i pojedine pjesničke slike stilski i sadržajno primjerene učeniku. U trećem razredu učenici određuju temu u poeziji, ponavljanja u stihu, kitici i pjesmi. Uče i kako primati šaljive pjesme, i kako

razlikovati šaljivu pjesmu među drugim pjesmama. Tijekom četvrtog razreda učenici će određivati pojedinosti u tematsko–sadržajnome sloju pjesme. Uče primati prozne i poetske tekstove u cjelini i pojedine pjesničke slike te zamijetiti i izdvojiti vidne i slušne pjesničke slike. Ritam u pjesmi je još jedan od elemenata koje savladavaju u četvrtom razredu.

U nižim se razredima usvajanje književno-teorijskih pojmova lirike ostvaruje na dvjema razinama: u prvom i drugom razredu na razini prepoznavnja i imenovanja, a tek u trećem i četvrtom razredu na razini otkrivanja funkcije pojma i definiranja. (Lazzarich, 2017).

Rosandić (2005) navodi kako se u sustavu školske interpretacije sat književnosti izgrađuje na zakonitostima komunikacije s književnim sadržajem, s njegovom estetskom recepcijom i teorijom spoznaje. Stoga osnovnu strukturu nastavnog sata književnosti prikazuje u modelu školske interpretacije. Ovakav model se može primijeniti u interpretaciji bilo kojeg umjetničkog teksta, na svim stupnjevima obrazovanja.

Tablica 1: Model školske interpretacije sata književnosti (Rosandić, 2005, str. 83)

REDOSLJED	FAZA
1.	doživljajno-spoznajna motivacija
2.	najava teksta i njegova lokalizacija
3.	interpretativno čitanje teksta
4.	emocionalno-intelektualna stanka (pauza)
5.	objavljivanje (izražavanje) doživljaja i njegove korekcije
6.	interpretacija
7.	sinteza
8.	zadaci za samostalan rad

Uzimajući u obzir sadržaj nastave, organizacijske oblike, položaj učenica/učenika i učiteljica/učitelja te postupaka kojima se ostvaruju obrazovni i odgojni ciljevi oblikovani su metodički sustavi. (Rosandić, 2005)

3.1. Metodički sustavi nastave književnosti

„Metodički sustav je zamisao izvođenja nastavnog procesa (nastavnog sata) koja je određena međusobnim odnosom i ulogom čimbenika toga procesa tijekom izvođenja, a to su: književni tekst (nastavni sadržaj), učenik, učitelj, organizacijski oblici te nastavne metode i sredstva.“ (Bežen, 2008, str. 302)

Bežen (2008) navodi kako je metodičke sustave nastave književnosti prvi uveo Dragutin Rosandić. (1986, 2005) Prema njihovoj osnovnoj usmjerenosti i organizaciji razlikujemo više sustava: dogmatsko-reproduktivni, reproduktivno-eksplikativni, interpretativno-analitički, problemsko-stvaralački, korelacijsko-integracijski, komunikacijski, otvoreni, multimedijски i tinski. (Rosandić, 2005) Bežen navodi drugačije nazivlje sustava. U sljedećoj tablici prikazani su njihovi nazivi i ključne strateške odrednice.

Tablica 2. Metodički sustavi i ključne strateške odrednice (Bežen, 2008, str. 302, 303, 304)

naziv	ključne strateške odrednice
Reproduktivni	učitelj predaje, učenik vjerno reproducira, znanje se mjeri količinom naučenih činjenica; u osnovi katehetski pristup
Eksplikativni	učitelj eksplicira, učenik reproducira svojim riječima, u osnovi teorija eksplikacije
Interpretativni	učitelj polazi od doživljaja književnoga djela, a zatim ga interpretira s učenicima, u osnovi teorija interpretacije
Problemski	učitelj organizira samostalni rad učenika u rješavanju problema, odnosno organizira problemsku situaciju, u osnovi teorija problemske nastave

Korelacijsko-integracijski	povezivanje nastavnih sadržaja unutar predmeta i među predmetima, u osnovi teorija međupredmetnih veza i integrirane nastave
Projektni	učenici izrađuju nastavni projekt o nekoj temi u kome povezuju sve spoznaje o toj temi iz različitih izvora, u osnovi teorija didaktičkog projekta
Komunikacijski	učenici književni tekst upoznaju u lancu komunikacijskih situacija, u osnovi teorija književnoestetske komunikacije
Otvoreni	učenici sami izabiru tekstove na kojima će raditi i zadatke koje će rješavati, u osnovi teorija slobodne nastave
Multimedijski	u učenju književnosti sudjeluju ravnopravno razni mediji, u osnovi su postavke teorija pojedinih medija
Timski	u nastavi sudjeluju dva ili više sudionika u ulozi učitelja, u osnovi timske i integrirane nastave

Najčešće korišteni sustavi u nastavi poezije u razrednoj nastavi su interpretativni i korelacijsko-integracijski. Bežen (2008) navodi kako u interpretativnom sustavu književno djelo pobuđuje estetske doživljanje i razmišljanja, a upoznavanje s njim je doživljajni i spoznajni proces. Učenik u ovom sustavu ima položaj estetskog subjekta što znači da sudjeluje u interpretaciji zajedno s učiteljem. Učitelj je više organizator nego izvođač nastavnoga procesa. Nadalje, za korelacijsko-integracijski sustav navodi kao se u njemu uz književni tekst vežu odgovarajući sadržaji jezika, izražavanja i medija te drugih predmeta. Položaj učenika i učitelja nije uvjetovan, što znači da može biti kao u svakom drugom sustavu.

Važno je napomenuti kako treba razlikovati pojam *metodičkog sustava* kao opću metodičku strategiju i pojam *metodičke strategije* koji, uz obilježja metodičkoga sustava, sadrži odgovarajuće provedbene sastavnice, a to su: metode, postupci, oblici, izvori i nastavna sredstva. (Bežen, 2008) Još je važno istaknuti kako Bežen (2008) navodi da je u nekim metodičkim sustavima koji uključuju duže vremensko trajanje nastavne jedinice tome prilagođena i nastavna jedinica. Što bi značilo da su prilagođene etape nastavne jedinice. Ranije spomenuti metodički sustavi, interpretativni i korelacijsko-integracijski, uvijek imaju etapu motivacije, koja se promatra u ovome radu.

4. MOTIVACIJA ZA RECEPCIJU LIRSKE PJESME

Svaka nastavna situacija ima svoje psihološko-spoznajne i metodičke posebnosti. Doživljajno-spoznajna motivacija uspostavlja individualni doživljajni i spoznajni kontekst za primanje pjesničkih poruka. (Rosandić, 2005) U ovome radu bit će prikazane vrste motivacije za interpretaciju lirske pjesme.

Odabirom dobre motivacije osiguravamo zanimanje učenika kao i poticanje na ostvarivanje određenih ciljeva. Kako odabrati odgovarajuću motivaciju? Metodika pjesničkoga odgoja i obrazovanja utvrdila je tipologiju motivacija za recepciju lirske pjesme. Rosandić (2005) navodi da vrste motivacija ovise o:

- umjetničkim značajkama pjesme
  - recepcijskim i spoznajnim mogućnostima učenika/učenica
  - zadaćama odgojno-obrazovnog procesa
  - pedagoško-metodičkim uvjetima u kojima se ostvaruje recepcija
- (Rosandić, 2005, str.310)

Rosandić u svome djelu *Metodika književnoga odgoja* (2005) navodi kako su vrste motivacija utvrđene prema različitim kriterijima. Iskustvenim, jezičnim, stilističkim, književnoteorijskim i estetskim. Svaki kriterij otvara mogućnost za raščlanjivanje motivacija.

Tablica 3: Vrste motivacija (Rosandić, 2005. str. 310)

ISKUSTVENE	osjetilne, emocionalne, intelektualne, imaginativne
JEZIČNE	leksičke, fonetske, gramatičke, pravopisne, pravogovorne
STILISTIČKE	motivacije uspoređivanjem, personificiranjem, metaforiziranjem, igrom riječi, kontrastiranjem, stupnjevanjem
KNJIŽEVNE	tematske, biografske, vrstovne, poetološke, književnopovijesne, književnoteorijske, autorske
ESTETSKE	književne, likovne, glazbene, filmske, kazališne

Rosandić (2005) naglašava da se motivacija odabire s obzirom na doživljajno-spoznajne mogućnosti učenika i idejno-estetskim značajkama pjesme. S obzirom na te dvije odrednice navodi ove tipove doživljajno-spoznajnih motivacija:

Tablica 4: Vrste doživljajno-spoznajnih motivacija (Rosandić. 2005, str. 310)

1.	motivacije utemeljene na osobnim iskustvima učenika (emocionalnim, socijalnim, moralnim i intelektualnim)
2.	motivacije utemeljene na glazbenim, likovnim i filmskim predlošcima
3.	motivacije utemeljene na književnoteorijskim i književnopovijesnim sadržajima
4	motivacije utemeljene na općekulturnim sadržajima
5	motivacije utemeljene na lingvostilističkoj osnovi
6	motivacije utemeljene na filozofskim, sociološkim i povijesnim sadržajima

„Lirska poezija uvodi učenike u svijet intimnih proživljavanja, suočava ih s društvenim, moralnim i egzistencijalnim problemima. Poruke koje lirska poezija prenosi učenicima/učenicama često prelaze dosege njihovih iskustava i spoznaja te stoga još neizgrađenoj osobnosti treba omogućiti da te poruke primi i usvoji.“ (Rosandić. 2005, str. 311) Motivirani učenik je spreman za prihvaćanje i usvajanje poruka. Stoga učitelj pravilnim odabirom motivacije ostvaruje svoju zadaću. U sljedećim poglavljima opisane su vrste motivacija i primjeri pojedinih.

4.1. Iskustvene motivacije

Motivacije utemeljene na osobnim iskustvima dijelimo na osjetilne, emocionalne, intelektualne i imaginativne. Prema Rosandiću (2005) one imaju posebno značenje. Za svaku pjesmu odabire se primjerena motivacija kako bi se učenikova osobnost „otvorila“ prema svijetu pjesme, stvorio što širi krug predodžaba u koji će se uključiti pjesnikova vizija svijeta. Motivacija istodobno služi kao sredstvo kojim se određuje stupanj literarnog razvoja, sposobnost imaginacije, emotivna razvijenost, socijalna i moralna osjetljivost. Sve što učenik/učenica nosi u svom duhovnom svijetu i što olakšava komunikaciju s pjesmom aktivira se motivacijom. (Rosandić, 2005)

Rosandić (2005) navodi različite metodičke postupke kojima se ostvaruju motivacije utemeljene na osobnim (emocionalnim, socijalnim, moralnim i intelektualnim) iskustvima učenika/učenica. Jedan od postupaka je anketa, gdje učenik/učenica na anketne listiće bilježi tražene podatke o sebi i svom odnosu prema svijetu. Ako se anketom želi provjeriti kako će učenik/učenica primiti emocionalni sadržaj lirske pjesme, njezina će usmjerenost biti uvjetovana karakterom emocionalnog sadržaja. Anketa može biti u obliku pitanja na koja se pismeno odgovara, može se ponuditi više mogućnosti izbora (višestruki izbor). Ako želimo saznati kako će učenici/učenice emotivno reagirati na određene motive, onda navodimo motive i vrste emotivnih reakcija. Anketom možemo istražiti emotivni odnos učenika prema bojama i zvukovima. Želimo li istražiti raspon asocijacija koje učenici vezuju uz određene motive, postavljamo im tematski poticajnu riječ uz koju navode asocijacije, emocije i misli. (Rosandić, 2005)

4.2. Jezične motivacije

Jezične motivacije dijelimo na leksičke, fonetske, gramatičke, pravopisne i pravogovorne. U jezičnim motivacijama učitelji/učiteljice najčešće se posluže jezičnim igrama. Jezičnim igrama se bavi Diana Zalar u svojoj knjizi *Poezija u zrcalu nastave: igre stihom i jezikom u susretima s djecom*. Autorica se poslužila pjesmama pisaca koji su najzastupljeniji u dječjim čitankama, Zvonimir Balog, Grigor Vitez, Pajo Kanižaj, Luko Paljetak, Stanislav Femenić i drugi. Sama potvrđuje zahtjevnost obrade poezije: *Iz vlastitom iskustva mi se čini da je obraditi neku pjesmu, i uopće, djecu u nastavi uvoditi u čari i vrijednosti poezije, jedna od najtežih zadaća učitelja*. (Zalar, 2002, str. 22) U knjizi stoga navodi neke od primjera igara: igre složenicama u vlastitim imenima, igre fonema i onomatopeje, igre jednakim fonemskim skupinama u različitim riječima, tvorbene igre kraćenjem i mnoge druge.

Zalar (2005) je odabrala pjesmu Grigora Viteza *O jednom bludniku i jednom susjedu* kao primjer igre stvaranja riječi od dvostrukih imperativnih oblika glagola u 2. licu jednine ili takvih glagola i imenice ili pridjeva. Za ovu pjesmu motivacija može biti ponavljanje nastavne teme zanimanja ljudi u selu i gradu i osmišljavanje novih zanimanja. (Zalar, 2002) U ovakvoj igri bi učenici morali osmisliti naziv za zanimanje koji se sastoji od glagola i pridjeva koji opisuju to zanimanje, npr. učitelj lijepo čita, pa dobivamo naziv čitajlijepo.

Pravogovorne vježbe izgovora glasova s i š učitelj/učiteljica može obraditi s učenicima motivirajući ih za recepciju pjesme Š Zvonimira Baloga i *Šuštalice* Paje Kanižaja. Izvrsnu pravopisnu motivaciju vraćanja izgubljenih „kvačica“ riječima koje su ih „izgubile“ nudi pjesma Zvonimira Baloga *Misic*. U motivaciji učitelj/učiteljica može izolirati riječi iz pjesme i zadati učenicima da ih pravilno napišu, te onda čuju kako zvuči pjesma bez njih. Slična igra se može odigrati i u motivaciji za još jednu Blagovu pjesmu *Preplašeni mačak*. U ovoj pjesmi su se „kvačice“ preplašile i otišle na kriva mjesta, pa u motivaciji učenici mogu ispravljati pogrešno napisane riječi. Zanimljive igre fonemskim skupovima nude nam pjesme *Vrste luka* Grigora Viteza, Balogove *Što se od vode pravi, Što se pravi od vina, Na kongresu lavova* i dr. i *Znanje i Veseli skrivači* Stanislava Femenića. Zalar

za pjesme *Patulja*, *Četka*, *Skr. Pj.*, *Kućna slobo*, *Boje*, *Bakuta i ja* navodi kako su pune primjera kako su gramatička pravila povišena na razinu zabave. Takvu igru dobro je uvesti u nastavu u etapi motivacije. (Zalar, 2002)

4.3. Stilističke motivacije

Stilističke (jezično-stilske) motivacije prikladne se u interpretaciji lirske pjesme. Prema Rosandiću (2005) stilističke se motivacije temelje na određenom stilskom sredstvu, tj. na stvaralačkom postupku koji je ostvaren u lirskoj pjesmi. Ishodištem pjesme smatra se dominantno stilsko sredstvo ili stvaralački postupak. Nadalje navodi kako se oblikovanje stilističke motivacije usklađuje s temeljnim stilskim sredstvom (mikrostrukturom stila) te s jezičnom i poetskom kompetencijom učenika/učenice. Uzimajući u obzir te dvije temeljne odrednice, u nižim razredima osnovne škole možemo uspostaviti sljedeći sustav stilističkih motivacija:

- motivacije uspoređivanjem
- motivacije personificiranjem
- motivacije metaforiziranjem
- motivacije igrom riječi. (Rosandić, 2005, str. 322.)

4.3.1. Motivacije uspoređivanjem

Učitelji su upoznati sa često neočekivanim odgovorima učenika. Načini na koje djeca stvaraju veze među objektima, stvarima, bićima, pojavama su neobični i prije svega individualni. Stoga je važno uvažavati ih i poticati. Rosandić (2005) navodi kako sposobnost uspoređivanja dolazi do izražaja u svim nastavnim predmetima i ima važnu ulogu u procesu učenja. Nadalje navodi kako se razlikuje uspoređivanje kao stilski postupak i kao misaona operacija. „Naime, uspoređivanje kao stilski postupak uspostavlja slobodne, neočekivane, nestvarne, začudne veze među objektima koji se uspoređuju i rezultira slikovitošću.“ (Rosandić, 2005, str. 322) Slikovitost je upravo ono što treba pobuditi kod učenika kroz motivaciju.

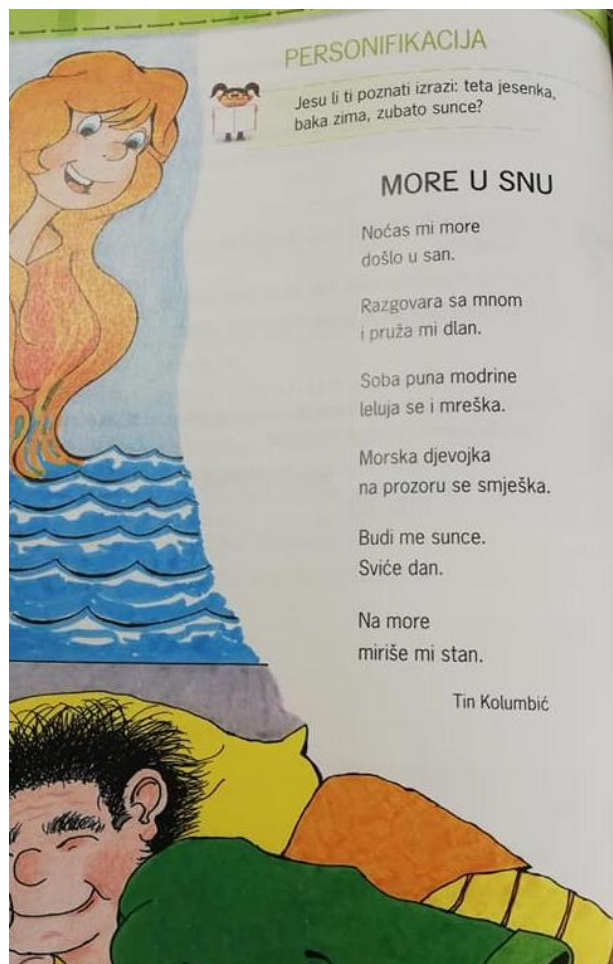
Poredba se provodi tako da se prvi pojam odredi, a drugi učenici/učenice same pronalaze. Kao poticajnu riječ u oblikovanju poredbe navodi se riječ *kao*. Kad izdvojimo prvi član poredbe, učenike/učenice potičemo na asociranje pitanjima: „Na što vas podsjeća, s čim sve možete usporedit...? Poslije riječi *kao* napiši sve riječi koje označavaju „ono na što vas sunce podsjeća, čemu je slično“. (Rosandić, 2005, str. 322)

U obradi pjesme *Oči moje majke*, stare japanske uspavanke, može se provesti motivacija uspoređivanjem. U pjesmi su majčine oči uspoređene s jezerima iz bajke. Učitelj ovdje učenicima može odrediti pojam: *oči moje majke*. Učenika se se zatim navodi pitanjima: „Kakve su oči tvoje majke? Koje su boje? Na što te podsjećaju?“. Zadaje im se zadatak da dovrše rečenicu: „Oči moje majke su kao...“. Tako učenici pronalaze drugi pojam koji uspoređuju s prvim pojmom, očima njihove majke.

4.3.2. Motivacije personificiranjem

Već od najranije dobi kod djece se prepoznaje kako neživim stvarima daju ljudske osobine. Nije rijetko da nacrtanom suncu dodaju oči i osmijeh, igračke razgovaraju, a drveću je potreban zagrljaj. Tako djeca pokazuju sklonost personifikaciji. Dječja poezija osobito je pogodna za motivacije personifikacijom s obzirom da je sama često osnovana na personifikaciji.

Kao primjer personifikacije u čitanci *Moja staza 4* izdavača *Školska knjiga* izdvojena je pjesma *More u snu* Tina Kolumbića. U ovoj pjesmi more ima ljudske osobine.

Slika 1. *Moja staza 4*. (2014) Zagreb: Školska knjiga

Prema Rosandiću (2005) motivacija se provodi tako da se najprije odabere motiv koji će se personificirati. To može biti motiv iz pjesme ili izvan nje. Kad se izdvoji motiv, učenike/učenice potičemo na personificirani način izražavanja. Poticaj obično sadrži riječ *zamislite*. Nadalje navodi kako se zadaci personificiranjem temelje na sposobnosti fantazijskoga zamišljanja. Ti zadaci se mogu provoditi usmeno, pismeno i likovno. Kao bitno izdvaja da dijete primijeni postupak personificiranja i na taj način otkrije mogućnost stvaralačkoga izražavanja.

4.3.3. Motivacije metaforiziranjem

Metaforu kao pojam učenici ne poznaju, ali ih metafora prati od rođenja. Majčino tepanje je prvi uzorak metaforičnoga izražavanja. Prema Rosandiću (2005) metaforična iskustva koja dijete stječe u govornoj djelatnosti mogu poslužiti kao ishodište za stvaranje i osvještavanje metafore. Razlikuje dva tipa metafore. Kolektivni tip, kojemu pripada tepanje, te individualni tip metafore koja se pojavljuje kao rezultat djetetovog stvaralaštva.

Prvi susret s metaforama tijekom školovanja učenici imaju već na naslovnim stranicama svojih čitanaka. Rosandić navodi čitanke *Sunčeva ljuljačka*, *Djetinstvo u zlatnoj dolini* i poglavlja u čitankama s metaforičnim naslovima: *Srebrna jeka smijeha*, *Pričaju nam cvjetovi*, *životinje i stvari*, *Zvona proljeća* i *Šareni vez ljeta*. (Rosandić, 2005) Neki od novijih naslova čitanaka su *Prvi koraci*, *Hrvatski na dlanu*, *Od slova do snova* izdavačke kuće Profil i *Cvrkut riječi* izdavačke kuće Alfa. Učenike prije upoznavanja s čitankom treba potaknuti da razviju svoju metaforičnu priču kojom dođu do naslova čitanke. Primjerice: učenicima se zadaje za domaću zadaću da saznaju od roditelja kada su napravili prve korake i gdje. Zatim neka se prisjete sami još nekih situacija u kojima su morali nešto započeti prvi puta. Navedimo ih da zaključe što bi značilo kada kažemo da: „učine prvi korak“. Na taj način učenici upoznaju metaforično značenje naslova.

„Bez „druženja“ s metaforom nema ni „druženja“ s poezijom.“ (D. Rosandić. 2005, str. 323) Stoga motivacije metaforiziranjem koristimo za pripremanje učenika/učenica za prihvaćanje i tumačenje lirske pjesme. Motivacije metaforiziranjem provode se tako da se odabire motiv koji služi kao ishodište za stvaranje metafore te postupci koji potiču na stvaranje ili tumačenje metafore. Učenike potičemo ovim postupcima:

- suočavanje s motivom prema kojemu učenici/učenice zauzimaju afektivan i fantazijski odnos
- prijenosom svojstava s pojedinoga pojma (objekta) na drugi pojam
- zamjenjivanjem imena
- preoblikovanjem poredbe u metaforu
- zamjenjivanjem poredbe metaforom. (Rosandić, 2005, str. 325)

Primjer metafore pronalazimo u pjesmi *Magaropis* Saliha Isaaca. U pjesmi se natpisi na zidu nazivaju magaropis. Odnosno oni koji pišu po zidu se porugno nazivaju magarci. „Nasuprot metaforama koje iskazuju ljubav, zadovoljstvo, sreću razdraganost ili zanos, u govornoj se djelatnosti pojavljuju metafore koje izražavaju srdžbu, neadovoljstvo, prijekor. Obično su to metafore koje potječu iz životinjskog svijeta: svinjo, magarče, konju, gusko...“ (Rosandić, 2005, str: 324) Nažalost ove metafore nisu rijetke, stoga ovu pjesmu učitelj može iskoristiti i u odgojne svrhe kako bi dao pouku djeci kako je ružno druge tako nazivati.

Gdje si vidio išarane zidove? Što misliš o tome?

Magaropis

Na zidovima, kao na školskoj ploči,
u nastavcima redom, prolaznicima
bodući oči, magaropis napisan je
kredom:
CARAGAM OK ATIČ
CARAGAM OK EŠIP,
u magarećem spomenaru piše...

Naposljedku pročitani magaropis
vjetрови izbrišu i kiše.

Salih Isaac

Izrazimo doživljaj
Možeš li
odgonetnuti
poruku
magaropisa?

Uronimo u pjesmu

- Zašto natpisi na zidu bodu oči?
- Izraz bodu oči je:
personifikacija
usporedba?
- Što se na kraju dogodilo s natpisom?
- Treba li šarati po zidovima?

Svuda oko nas – mediji

Magarac je mnogima lijepa i ljupka životinja.
Raspravite je li pravedno izrugivati se njezinim
imenom.

Biblijski magarac predstavlja mir, siromaštvo,
strpljivost, postojanost ...

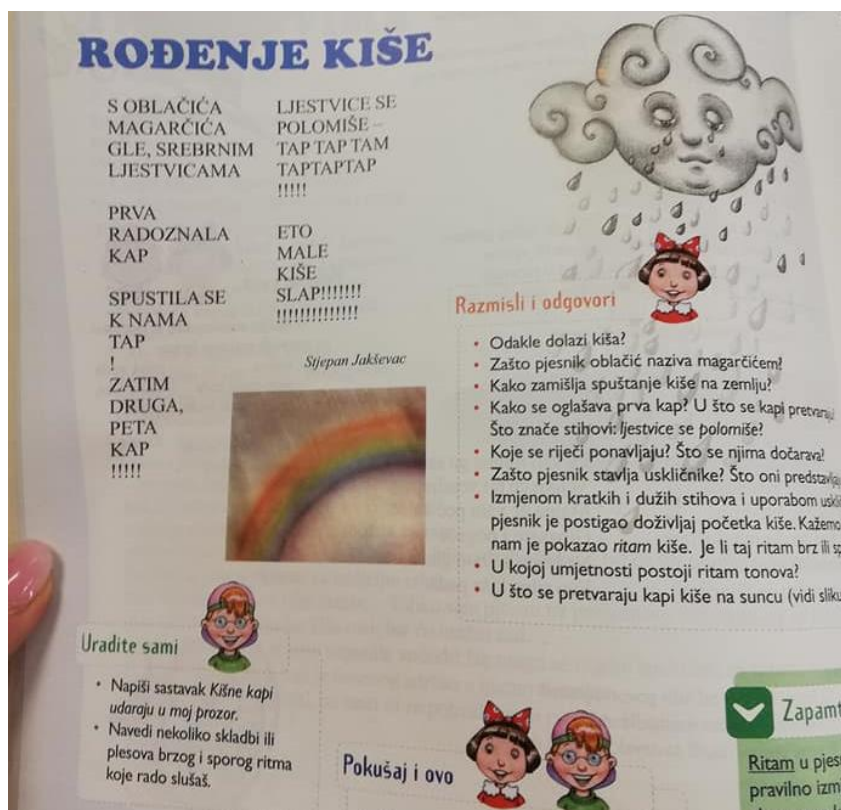
Osmisli plakat koji će popularizirati zaštitu
magaraca.

Slika 2.

http://www.mediateka.hr/portal/sadržaj/skola/udzbenici/hrvatski_gcph4_udzbenik.pdf pristupljeno 5. 11. 2018.

Još jedan primjer metafore pronalazimo u pjesmi Stjepana Jakševca *Rođenje kiše*. Već u samom naslovu je metafora gdje početak kiše pjesnik naziva *rođenjem*.

Slika 3: Hrvatska čitanka 3 (2007) Zagreb: Profil

Pjesnik u prvoj kitici oblak naziva *magarčićem*, ovaj put to nije izrugivanje već se magarcem poslužio kao metaforičnim nazivom za oblak koji nosi kišnu kap. Lagani početak kiše pjesnik je opisao kao da se kapi spuštaju *srebrnim ljestvicama*, a kada se ljestvice „polome“ počinje pljusak. U motivaciji za pjesmu motiv za stvaranje metafore može biti oblak, kap ili kiša. Na primjer, ako je oblak motiv učenike navodimo da ga zamisle. „Kako oblak izgleda? Što se zbiva u oblaku? Čemu oblak služi? Što oblak čuva?“ su neka od pitanja kojim ih navodimo da oblak povežu s drugim pojmom, npr. kovčegom za kišu. Kada oblak povežu s drugim pojmom zamjenjuju im imena i zamjenjuju poredbu metaforom.

4.3.4. Motivacije igrom riječi

Djeca uče kroz igru. Igraju se raznim igračkama, stvarnim i izmišljenim. Često i najobičniji predmet postaje najzanimljivija igračka. Nakon prve izgovorene riječi u dječji život ulazi nova igra, igra riječima. Metodičari su potvrdili važnost jezičnih igara, ali nažalost nisu još dali konačnu ideju kako ih provoditi u motivaciji i nastavi poezije. „U igri riječima kao stilskom sredstvu riječi se „ponašaju“ neobično i neočekivano. Upravo ta neobičnost i neočekivanost upozorava dijete na posebnu funkciju, koju će kasnije odrediti kao poetsku funkciju jezika. U igri riječima odstupa se od uobičajene funkcije jezika, igra „dokida normalnu funkciju jezika“. Motivacije igre riječima mogu se temeljiti:

- na skraćivanju riječi
- na proširivanju riječi
- na neočekivanom spajanju slogova
- na neočekivanom spajanju riječi
- na glasovnom preoblikovanju riječi.“ (Rosandić, 2005, str. 326)

Jezičnim igrama bavile su se Anita Peti-Stantić i Vladimira Velički u knjizi *Jezične igre za velike i male* (2008). Autorice kao razlog pisanja knjige navode kako je jezična igra uz nas od samoga početka, te da uvelike određuje rani odnos djeteta i roditelja. Vodeći računa o jednoj od osnovnih postavki razvojne psihologije da je je učenje putem igre najjednostavnija i najprirodnija djetetova aktivnost odlučile su ponuditi niz jezičnih igara. (Peti-Stantić, Velički, 2008) Igre su podijelile na igre slušanja i govorenja te na igre čitanja i pisanja. U knjizi su igre kronološki nabrojane za djecu od 3 do 8+ godina. S obzirom da se ovaj rad odnosi na motivaciju u razrednoj nastavi, pažnja će biti usmjerena na igre za djecu od 6+ godina.

Tablica 5: Igre slušanja i govorenja (Peti-Stantić, Velički, 2008)

naziv igre	dob	jezični ciljevi	spoznajno/odgojni ciljevi
Škrinja s blagom	6+	bogaćenje rječnika; rečenična sinteza i oblikovanje teksta	poticanje i razvijanje mašte; vježba zamišljanja i izražavanja
Pričam ti priču	6+	bogaćenje rječnika; rečenična sinteza i oblikovanje teksta	zamišljanje, prepoznavanje i izricanje osjećaja; poticanje i razvijanje mašte
Samo moje mjesto	6+	bogaćenje rječnika; rečenična sinteza i oblikovanje teksta	zamišljanje, prepoznavanje i izricanje osjećaja; poticanje i razvijanje mašte
Audicija	6+	vježba načna izražavanja (predstavljanje, argumentacija)	uočavanje pozitivnih osobina; poticanje i razvijanje suradnje u skupini
Spojene riječi	6+	poticanje slušne osviještenosti; rečenična analiza i sinteza	vježba koncentracije
Prebroj glasova/ slogove	6+	poticanje slušne osviještenosti, stupnjevanje pridjeva	vježba brojenja, vježba koncentracije
Šašava priča	6+	poticanje slušne osviještenosti i govornoga izražavanja; prepoznavanje i stvaranje rime	poticaje i razvijanje suradnje i dobrog osjećaja u skupini

Nabrojane igre slušanja i govorenja su vrlo dobre za motivaciju, lako se preoblikuju i prilagode temi pjesme koja se obrađuje, a uz to su djeci jako zanimljive i uglavnom ne zahtijevaju puno pripreme i izvođenje ne oduzima previše vremena.

Tablica 6: Igre čitanja i pisanja (Peti-Stantić, Velički, 2008)

naziv igre	dob	jezični ciljevi	spoznajno/odgojni ciljevi
Križaljka	8+	bogaćenje rječnika; glasovna analiza i sinteza	poticanje i razvijanje suradnje u skupini
Četverosmjerka	8+	glasovna analiza i sinteza; vježba čitanja	vježba vizualne percepcije; vježba pažnje
Vlak	6+	slogovna sinteza	vježba suradnje; pomaganje prijateljima; vježba tolerancije
Slikopriča	7+	vježba usmenog i pismenog izražavanja; vježba čitanja	poticanje suradnje u skupini
Rebusi	6+	bogaćenje rječnika	poticanje logičkog mišljenja i zaključivanja; vježba zamišljanja
Slagalice	6+	vježba čitanja i pisanja; rečenična sinteza	vježba koncentracije; vježba suradnje
Tko sam ja, tko si ti?	6+	vježba čitanja, sinteza na razini riječi	poticanje dobrog osjećanja u skupini
Zapamti što vidiš	8+	poticanje usmenog i pismenog izražavanja	razvijanje pažnje i neposrednog pamćenja

Neke od nabrojanih igara u tablici 6 su poznate i često se izvode u nastavi poput Križaljke, Rebusa i Slagalice. Igra *Zapamti što vidiš!* pogodna je za izvođenje u motivaciji za recepciju lirske pejzažne pjesme. Autorice su odredile da se igra igra tako da se učenicima pokaže fotografija koju do sada nisu vidjeli. Nakon što je dobro pogledaju moraju zapisati što su vidjeli, nastojeći se prisjetiti što više

detalja. Kada završe, uspoređuje se napisano. (Peti-Stantić, Velički, 2008) Fotografija koja se prikazuje mora biti povezana s pjesmom koja se obrađuje. Ovom igrom učenike pripremamo za recepciju pejzažnih pjesničkih slika.

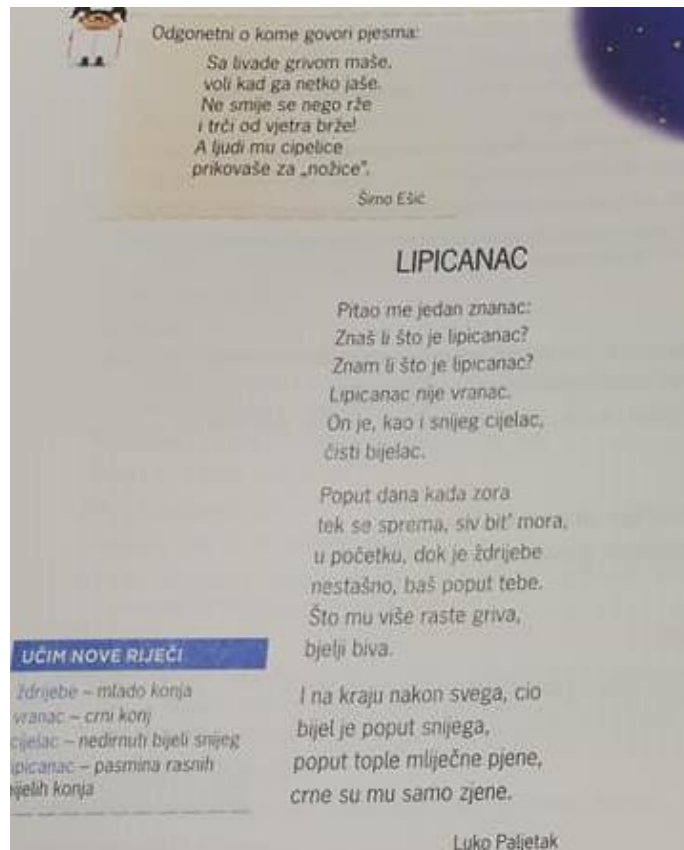
4.4. Književne motivacije

Književne motivacije dijelimo na tematske, biografske, vrstovne, poetološke, književnopovijesne, književnoteorijske, autorske.

4.4.1. Poetske motivacije

U poetskim motivacijama koristimo se stihovima ili strofama koje motivirajuće djeluju na učenike. Rosandić navodi kako ih učitelj/učiteljica može izgovoriti, zapisati na ploču ili ih projicirati s grafoskopa i zatražiti od učenika da na listiće ili u bilježnice zabilježe slike i asocijacije koje se spontano nameću. Na predlošku odabranih stihova izražavaju svoj svijet slika i predodžaba. Odabrani stihovi imaju motivacijsku ulogu, služe za pokretanje imaginacije. (Rosandić, 2005)

U udžbenicima često autori ponude motivirajuće stihove prije teksta koji se obrađuje. Odabrani stihovi moraju odgovarati tematici pjesme, odnosno stihovi prikazuju pjesničku sliku koju želimo da učenici zamisle. Primjer poetske motivacije pronalazimo u čitanci *Moja staza 4* (2014.), Školska knjiga, uz pjesmu Luke Paljetka *Lipicanac*. U gornjem lijevom kutu su stihovi Šime Esihe uz zadatak: “Odgonetni o kome govori pjesma.”. Stihovi glase: „Sa livade grivom maše, voli kad ga netko jaše. Ne smije se nego riže i trči od vjetra brže! A ljudi mi cipelice prikovaše za „nožice“. Šimo Esih

Slika 4. Moja staza 4 (2014) Zagreb: Školska knjiga

4.4.2. Tematske motivacije

Tematske motivacije vezane su uz tematiku pjesme. Solar navodi kako se lirika prema uobičajenim temama ponekad dijeli na ljubavnu, rodoljubnu, religioznu, pejzažnu i socijalnu liriku. (Solar, 1977) Lirika koja je namijenjena djeci najčešće je slične tematike. Prema Lazzarichu djeca najviše vole pjesme utemeljene na njihovom životnom iskustvu: pjesme s motivima igre, s motivima iz životinjskoga svijeta kao i motivima iz dječjeg svijeta. Konstantni tematski krugovi su priroda, životinjski svijet, zavičaj, želje, snovi, neobični doživljaji, roditelji, djetinstvo, prijateljstvo, igre, putovanje, tajne, itd. (Lazzarich, 2017) Na temelju tematike pjesme učitelj/učiteljica može osmisliti igru, zadatak i razne aktivnosti. Motivacija se može sastojati i od izlaganja o motivu koji je tema pjesme. Primjerice tema pjesme je vjetar. U tom slučaju učenicima možemo pripremiti izlaganje o vrstama vjetrova.

Pjesma *Pekari* Barice Golac poslužit će kao primjer pjesme za koju se može osmisliti tematska motivacija. Tema pjesme su pekari, koji naporno rade cijele noći kako bi ujutro bio spreman kruh i peciva. S temom su djeca vrlo dobro upoznata, već su se susreli s pekarima i njihovim poslom. Učenike možemo motivirati tako da zajedno pripremimo tijesto za kruh ili peciva. Na taj način učenici upoznaju sastojke tijesta i postupak izrade kruha te budimo kod učenika interes za zanimanje pekara.

PEKARI

Ljudi u bijelom,
brašnom naprašenih lica,
rade cijele noći
pored vrućih peći.
Bdiju, radeći u znoju
svoga lica i tijela,
da bismo svi,
već ranim jutrom,
imali dovoljno
kruha, crna i bijela.
Danju, ne budite prebučni
na hodnicima i stubištima
stambenih zgrada,
jer iza nekih vrata
pekar se odmara,
što noću mirisne kruhove
i slasna peciva
tako umješno stvara.

Barica Golac

1. O čemu pjesma govori?
2. Zašto pekari rade cijelu noć?
3. Kojim stihovima pjesnik opisuje njihov trud? Pročitaj!
4. Kako možemo iskazati poštovanje prema njihovu trudu?
5. Što ti misliš o pekarskom zanimanju? Objasni!

- Promotri sliku. Osmisli priču.

RB, str. 40.

Slika 5. Zlatna vrata 3 (2013) Zagreb: Školska knjiga

4.4.3. Biografske motivacije

Pjesnikova biografija također može poslužiti kao dobra motivacija za djelo. Često se upravo autor djela zapostavi. Najčešće se spominje samo kada najavljujemo djelo i zapisujemo pisca na ploči. Učitelj/učiteljica učenike mogu motivirati za recepciju pjesme tako da ih prvotno upoznaju s autorom. Upoznavanje može biti kroz učiteljevo iznošenje zanimljivosti iz biografije autora, prezentaciju, slike, videozapis ili igru.

4.4.4. Književnoteorijske i književnopovijesne motivacije

Književnoteorijske i književnopovijesne motivacije za recepciju lirske pjesme se uglavnom ne provode u razrednoj nastavi. Prema Rosandiću u mlađim razredima (razrednoj nastavi) književnoteorijski sadržaj povezuje se uz interpretaciju književnoumjetničkog teksta. Tek neki pojmovi se pojavljuju kao sadržaji nastavnog sata, a to su književne vrste, basna i bajka. Dok se sat povijesti književnosti u čistome obliku pojavljuje tek u srednjoškolskoj nastavi, i ponekad u završnim razredima osnovne škole (Rosandić, 2005). S obzirom na rečeno, ove vrste motivacija se ne provode jer nedostaje sadržaja za njihovo ostvarivanje.

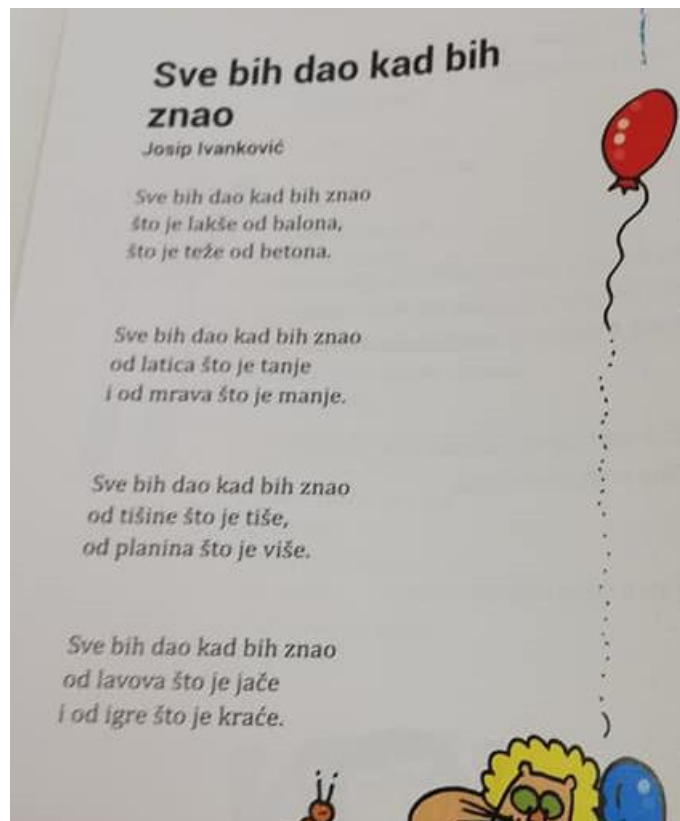
4.5. Estetske motivacije

Estetske motivacije dijele se na književne, likovne, glazbene, filmske i kazališne. Ove motivacije su učenicima najzanimljivije. Često se ovakve motivacije mogu iskoristiti za sve vrste poezije. „Doživljavanje intimne lirske pjesme postaje intenzivnije ako se glazbenim djelom stvori odgovarajući emocionalni ugođaj. Glazbeno djelo može pokrenuti imaginativne procese i tako motivirati učenike za raskošnije doživljavanje pjesničkih slika u pejzažnoj lirici.“ (Rosandić, 2005, str. 318)

4.5.1. Glazbene motivacije

Važno je da odabrano glazbeno dijelo bude u suglasju s lirskom pjesmom, da je primjereno doživljajnim mogućnostima učenika/učenica. Slušanje glazbenoga djela vremenski je odmjereno i usmjereno od strane učitelja/učiteljice koji motivira učenike. Nakon slušanja provjerava se učinak i učenici iznose svoje doživljaje. Ako se odabire glazbeno djelo koje je nastalo na tekstu lirske pjesme koja se interpretira, uspoređuje se tekst i glazbena transpozicija. (Rosandić, 2005)

Neke lirske pjesme su uglazbljene u dječje pjesme. Jedna od njih je pjesma *Sve bih dao kad bih znao* Josipa Ivankovića koja se nalazi u udžbeniku, Hrvatski na dlanu 3, a njena glazbena transpozicija se prema *Nastavnom planu i programu* obrađuje u drugom razredu osnovne škole. (Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006)

Slika 6. Hrvatski na dlanu 3 (2014) Zagreb: Profil

Još neki primjeri pjesmica koje su uglazbljene, a obrađuju se usklupu nastave glazbene kulture su: *Dom*, Jakov Gotovac , *Djeca i maca*, Krunoslav Kuten, *Čestitka majčici*, Josip Kaplan, *Izgubljeno pile*, Vladimir Komerlin.

Zvuk koji motivira učenike ne mora biti samo glazba. Učenike za recepciju mogu motivirati i razni zvukovi ili šumovi. Često se određeni zvukovi vežu uz pjesničke slike, ne samo one auditivne, već i vizualne pjesničke slike.

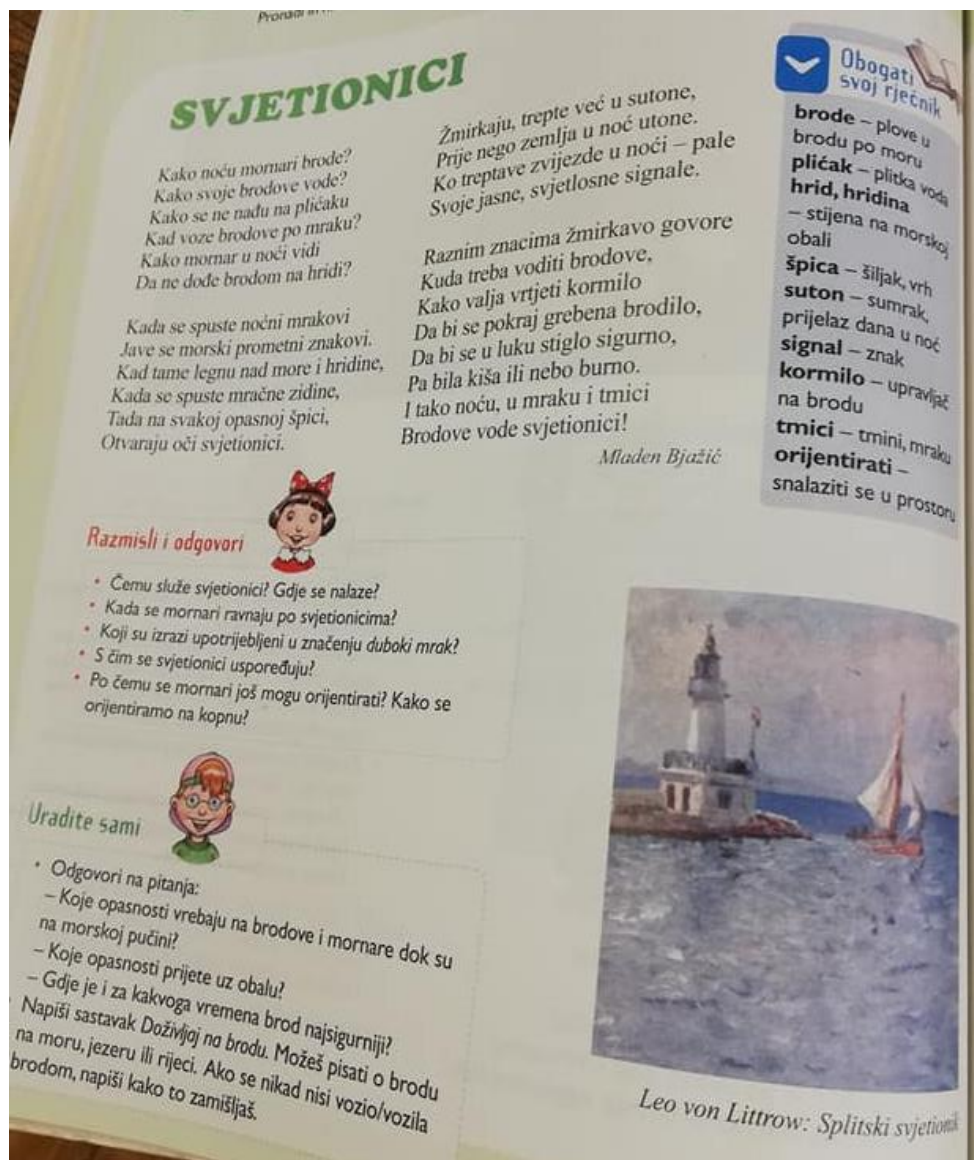
4.5.2. Likovne motivacije

Glazbenom i likovnom motivacijom ostvaruje se načelo korelacije. Rosandić (2005) navodi kako se uključivanjem likovnih djela ostvaruju bogatije mogućnosti razvijanja estetske kulture. Likovno djelo unosi u nastavni proces svježe poticaje za doživljavanje ljepote, za pokretanje stvaralačke fantazije, stvaralačkog mišljenja i izražavanja.

Važno je pri izboru likovnih djela za motiviranje učenika/učenica poštivati sljedeća metodička načela: likovno djelo mora biti primjereno doživljajnim i spoznajnim mogućnostima djeteta, likovno djelo mora pobuditi zanimanje učenika/učenica, izazvati emocije, pokrenuti fantaziju i estetsko prosuđivanje, likovno djelo mora na određeni način korespondirati s odabranom pjesmom, ovisno o karakteru lirske pjesme koja će se interpretirati, odabire se likovno djelo koje će stvoriti odgovarajući doživljajni ili spoznajni kontekst za prihvaćanje lirske pjesme, reprodukcija mora biti dovoljno vidljiva svim učenicima/učenicama. (Rosandić, 2005)

U novijim čitankama ne postoji mnogo reprodukcija likovnih djela. Čitanke su najčešće obogaćene ilustracijama jednoga autora i/ili fotografijama. Pregledavajući udžbenike, reprodukcije likovnih djela pronađene su u čitankama izdavačke kuće Profil *Hrvatska čitanka 3* (2007.) i *Od slova do snova 3* (2009.). U čitanci *Hrvatska čitanka 3* autori su uz pjesmu Mladena Bjažića *Svjetionici* odabrali reprodukciju likovnog djela *Splitski svjetionik* Lea von Littrowa. (Sika 7) Dok je uz pjesmu *Majčino krilo* Zvonimira Baloga sukladno odabrana reprodukcija djela Sandra Botticellia *Madona i dijete* u čitanci *Od slova do snova 3*. (Slika 8)

Obje reprodukcije odabrane su u tematiku pjesme te se mogu iskoristiti u motivaciji i ostalim etapama sata. U čitanci *Od slova do snova* je u gornjem lijevom kutu napisan zadatak: *Promotri fotografiju. Koga prikazuje?*, kojim se skreće pogled na likovno djelo. Jedina zamjerka je što su reprodukciju likovnoga djela autori oslovili kao fotografiju, čime se učenicima daje kriva informacija. U čitanci *Hrvatska čitanka 3* nigdje pitanjem nije skrenuta pažnja na likovno djelo, što ostavlja učitelju na odabir hoće li ga spomenuti.

Slika 7. Hrvatska čitanka 3. (2007) Zagreb: Profil

od blagim...
valovi koje siječe postaju sve...
koča...
sami...
va d...
ovil...
uju...
ta...
nc...
u...
i...

Promotri fotografiju.
Koga prikazuje?

Sandro Botticelli, *Madona i dijete*

Majčino krilo

Zvonimir Balog

Nije istina da baš sve
što ima krila
može letjeti
majka ima krilo,
a ne može letjeti.
Ali oni koje ona uzme u krilo,
ako ih dobro položi,
ako ih dobro zaljulja
i kaže im neke nježne riječi –
lete do najviših zvijezda.

Otkrij čarobni svijet riječi...

- Što je pjesnika potaknulo na pisanje ove pjesme?
- Koga majka može uzeti u krilo? Kako se dijete osjeća u majčinu krilu? Objasni što znači položiti i zaljuljati dijete u krilu?
- Što majka može učiniti da bi dijete poletjelo *do najviših zvijezda*?
- Kako se pritom osjeća?
- Napiši najljepše nježne riječi koje si čula/čuo od svoje majke.
- Kako se ti osjećaš kad si u majčinu krilu i slušaš nježne riječi?
- Koje riječi pjesnik u pjesmi ponavlja?
- Zaokruži riječi koje ti pomažu da *letiš do zvijezda*.

LJUBAV	NOGE	MAŠTA
AUTO	SREĆA	BICIKL
SIGURNOST		

Slika 8. Od slova do snova 3. (2009) Zagreb: Profil

Rosandić (2005) navodi različite metodičke postupke kojima se ostvaruje motiviranje likovnim djelom. Učitelj/učiteljica može najaviti likovno djelo i autora, pa zatim pustiti djecu da promatraju. Drugi način je da se djelo prikaže bez predhodne najave. Tada učenici samostalno promatraju djelo bez komentiranja učitelja/učiteljice. Nakon promatranja provodi se kratka likovna analiza utemeljena na onom elementu po kojem djelo korespondira s lirskom pjesmom. Likovna motivacija se odabire upravo zbog bogatih vizualnih poticaja koji djeluju na pokretanje učenikove produktivne mašte, tj. sposobnosti zamišljanja. Stoga se likovne motivacije najčešće koriste u interpretaciji pejzažne lirike. Koliko su likovne motivacije pogodne za motiviranje učenika za recepciju lirske pjesme govori i činjenica što je u čitankama uz tekstove često likovni prilog koji također može poslužiti u motivaciji.

4.5.3. Filmske motivacije

Film je uključen u nastavu kroz područje medijske kulture. Svoje mjesto u nastavnom satu film pronalazi u svim etpama, tako i u etapi motivacije. Kao nastavno sredstvo film doživljava različite primjene (pri upoznavanju autorove biografije, pri interpretaciji književnih djela i pri prikazivanju književnih razdoblja). (Rosandić, 2005, str. 320.) Filmovi o pjesnicima prikazuju pjesnike u prostorima njihova svakodnevnoga života, otkrivaju životne podloge iz kojih je izrasla njihova poezija. Veoma su korisni jer pjesniku daju lice i otkrivaju osobu koja stoji iza djela koje se čita. Uz film se često veže i televizija i radio. (Rosadnić, 2005) Učenike za recepciju djela mogu motivirati i dokumentarni, animirani ili igrani filmovi, ako radnja odovara tematici djela. Iz takvih filmova odabire se dio i prikazuje učenicima. Osim filmova u motivaciji se mogu iskoristiti i razni videozapisi iz prirode, svakodnevnoga života ili neki privatni videozapisi. U etapi motivacije se mogu iskoristiti i televizijske emisije i radioemisije. Važno je odabrati emisiju koja je u skladu s pjesmom koja se interpretira. Emisija mora biti primjerenoga sadržaja za doživljajne i spoznajne mogućnosti učenika. Učenike je važno pripremiti za slušanje, odnosno gledanje emisije. Ukratko ih treba upoznati sa sadržajem koji će gledati/slušati, umiriti ih i ne ometati tijekom emitiranja sadržaja.

5. NAČINI PROVOĐENJA MOTIVACIJE ZA USVAJANJE LIRSKE PJESME U METODIČKOJ PRAKSI

Provjera provedbe motivacije u školskoj praksi provedena je hospitirajući na satima hrvatskoga jezika u dvije osnovne škole. U osnovnoj školi Braće Seljan u Karlovcu hospitirano je u četvrtom i u dva druga razreda. Satovi u trećem i četvrtom razredu su poslušani u 1. osnovnoj školi u Petrinji. Cilj je bio provjeriti provode li učiteljice motivacije, koje vrste motivacija provode, koliko vremena posvećuju pripremi motivacije, te kako učenici reagiraju na provedene motivacije. Tijekom hospitacije vođene su bilješke.

Prvi poslušani sat bio je u trećem razredu 1. osnovne škole u Petrinji. Na početku sata učiteljica je učenicima pokazala video naziva *Terapija pjevom ptica i zujanja pčela*. Video je izvrstan vizualni i auditivni predložak. Prikazuje rascvjetane krošnje i pčele. Nakon mirnoga i neometanoga gledanja videa učiteljica je postavila pitanje: „Što ste vidjeli u videu?“ Učenici su odgovorili:

- Djevojčica: „Drvo trešnje.“
- Dječak: „Bubamaru.“
- Dječak: „Procvjetalu trešnju.“

Zatim ih je učiteljica pitala koje je godišnje doba ako je trešnja procvjetala. Ovim pitanjem napravila je korelaciju s Prirodom i društvom. Učenici su brzo odgovorili, proljeće. Na pitanje jesu li vidjeli kada rascvjetalo stablo trešnje dvoje dječaka je potvrdilo. Učiteljica zatim pitanjima provjerava osobna iskustva učenika.

- Učiteljica: Kako je izgledalo drvo koje ste vidjeli?
- Dječak: Imalo je puno lišća i pupova, još nije procvjetalo.
- Djevojčica: Kod moje mame je procvjetalo.
- Učiteljica: Kako su izgledali cvjetići?
- Djevojčica: Bili su maleni i rozi.

Zatim učiteljica prelazi na zvučne slike. Pita učenike što su čuli u videu. Dječak odgovara kako je čuo pčele, roj pčela. Djevojčica odgovara da je čula pjev ptica.

- Učiteljica: U koje godišnje doba ptice pjevaju i pčele zuje?
- Dječak: U proljeće.
- Učiteljica: Zašto sad?
- Djevojčica: Sad se vraćaju ptice s juga.
- Učiteljica: Zašto su pčele sada oko naše trešnje?
- Djevojčica: Pčele oprašuju trešnju.

Učiteljica ukratko objašnjava kako pčele oprašuju cvjetice trešnje i od nektara rade med. Ovime je održana korelacija s Prirodom i društvom. Učiteljica je motivaciju privela kraju ponavljanjem. Učenici su ponovili po čemu prepoznajemo drvo trešnje, kakve cvjetove i plodove ima. Učiteljica je zatim najavila pjesmu Vere Zemunić: *Trešnjina haljina*. Učiteljica je na ovom satu koristila estetsku motivaciju u obliku videa. Svojim pitanjima oblikovala je i iskustvenu motivaciju, potičući učenike da iznose vlastita iskustva.

Drugi poslušani sat bio je u 4. razredu u Osnovnoj školi Braće Seljan. Učiteljica je za ovaj sat osmislila igru Pikalica. Igra se igra tako da učiteljica čita opise na koja učenici moraju odgovoriti. Odgovor svrstavaju u tri kategorije VIDIMO, ČUJEMO i OSJEĆAMO. Ukupno postoji dvanaest pojmova. Za opis pojmova iz kategorije ČUJEMO učiteljica pušta zvukove, za opis pojmova iz kategorije OSJEĆAMO govori izražajne opise osjećaja. Za pojedine opise važno je znanje gradiva iz predmeta Priroda i društvo, tako se ostvaruje korelacije.

Tablica 7: Tablica sa pojmovima za igru Pikalica

VIDIMO	ČUJEMO	OSJEĆAMO
kamilica	cvrkut ptica	tuga
stolisnik	šum vjetra	strah
djetelina	žubori potok	sreća
maslačak	zujanje	ljubav

Nakon odigrane igre učiteljica je nastavila razgovor usmjeren na biljke i životinje koje pripadaju livadi. Zatim je postavila pitanje: „Što osjećamo na livadi?“

- Učenik: „Toplinu.“
- Učenik: „Sreću.“
- Učenica: „Hladnoću.“
- Učiteljica: „Što je zajedničko svim biljkama i životinjama na livadi?“
- Učenik: „Životni uvjeti, mjesto života.“
- Učiteljica: „Zašto postoje?“
- Učenica: „Za hranu životinjama.“
- Učenik: „Da livada bude lijepa.“

Ovim pitanjem učiteljica je završila dio iskustvene motivacije, te najavila pjesmu Nade Iveljić *Ništa što si malen, cvijete*. Igrom Pitalica uključeno je više vrsta motivacija, estetskih u vidu zvukova i intelektualne u obliku opisa biljaka.

Sljedeći odgledani sat bio je u drugom razredu Osnovne škole Braće Seljan. Sat je održan 2. svibnja, nakon neradnog 1. svibnja. Učiteljica je iskoristila priliku i pokazala na kalendar i pitala učenike što treba uraditi.

- Učenica: „Okrenuti list.“
- Učiteljica: „Zašto?“
- Učenik: „Zato što je taj mjesec prošao.“
- Učiteljica: „Koji mjesec dolazi nakon travnja?“
- Učenica: „Svibanj.“
- Učiteljica: „Što smo iz Prirode i društva naučili o mjesecu svibnju?“

Ovim pitanjem učiteljica je uspostavila korelaciju te pitanjima nastavila s iskustvenom motivacijom. Ponovili su koji se dani obilježavaju u svibnju i obilježja svibnja. Zatim je učiteljica uspostavila korelaciju s Glazbenom kulturom, te iskoristila i glazbenu motivaciju.

- Učiteljica: „Kuju pjesmicu smo zadnji puta radili na Glazbenom?“
- Učenik: „Stiže svibanj.“
- Učiteljica: „Sada kada je stigao svibanj, hoćemo li ju otpjevati?“

Nakon pjevanja pjesme završena je motivacija. Učiteljica je najavila pjesmu Ratka Zvrka, *Svibanj*. Ova motivacija, iako većim dijelom improvizirana vrlo je dobro izvedena. Učenici su bili uključeni i aktivni. Iskorištena je iskustvena i glazbena motivacija.

7. svibnja pogledan je sat u 4. razredu 1. osnovne škole u Petrinji. Prije početka sata nestalo je struje pa učiteljica nije mogla prikazati videozapis putem projektor. Ubrzo se snašla i oslobodila mjesto oko svoje klupe da učenici pogledaju videozapis preko računala. Učiteljica je pripremila video koji prikazuje cvijeće, pčele i djetelinu. Nakon što su pogledali videozapis, učenici su se uputili na svoja mjesta.

- Učiteljica: „Gdje je snimljen ovaj video?“
- Djevojčica: „Na livadi.“
- Učiteljica: „Što ste sve vidjeli?“
- Dječak: „Pčele i cvijeće.“
- Učiteljica: „Kakvo cvijeće?“
- Dječak: „Maslačak.“
- Djevojčica: „Djetelinu.“

Učiteljica upućuje učenike da pogledaju slike na ploči koje prikazuju razno livadno cvijeće i životinje. Ukratko su ponovili vrste livadnoga cvijeća i životinje.

- Učiteljica: „Što ste čuli u videu? Bumbara jel tako?“
- Učenici: „Da.“
- Učiteljica: „Što još inače možete vidjeti na livadi osim ovog acvijeća? Koje životinje?“
- Učenik: „Zeca možemo vidjeti.“

Učenici su počeli iznositi svoja osobna iskustva, kada su vidjeli životinje na livadi. Učiteljica zatim ponavlja koje sve cvijeće postoji na livadi. Pokazuje slike na ploči i ne daje puno prostora učenicima da odgovaraju, već sama daje odgovore. Učenici su svedjedno bili veoma aktivni i rado dijelili svoja osobna iskustva.

- Učiteljica: „Što je sve zajednično cvijeću?“
- Djevojčica: „Živa su bića.“
- Dječak: „Maleni su.“
- Učiteljica: „U odnosu na što? Što je iznad cvijeća?“
- Dječak: „Drveće.“
- Učiteljica: „Kuju ulogu ima cvijeće?“
- Dječak: „Daje nam kisik.“
- Dječak: „Stvara pelud.“
- Djevojčica: „Uljepšava svijet.“

Nakon ovog odgovora učiteljica je najavila pjesmu *Ništa što si tako malen, cvijete*, autorice Nade Iveljić. Osim poteškoća s tehnikom, ova motivacija nije bila uspješna zbog činjenice što je učiteljica davala odgovore umjesto učenika, nudila im odgovore i nije davala dovoljno vremena da razmisle. Motivacija videom i slikama solidno je osmišljena, ali nije dobro izvedena.

Zadnja pogledani sati bio je 8.5. u 2. razredu Osnovne škole Braće Seljan u Karlovcu. Učiteljica je sat započela prisjećanjem na nedavni izlet u Zagreb.

- Učiteljica: „Koja ste prometna sredstva vidjeli u Zagrebu?“
- Učenik: „Aute, autobuse i tramvaje.“
- Učiteljica: „Kojih od tih nema u Karlovcu?“
- Učenica: „Tramvaje.“
- Učiteljica: „Kako on izgleda?“
- Učenik: „Kao vlak, plave je boje.“
- Učiteljica: „Jeste se kada vozili tramvajem?“

Učenici su rado iznosili svoja iskustva o važnji tramvajem. Zatim je učiteljica na ploču stavila sliku crvenog tramvaja i postavlja pitanje zašto je on crvene boje. Učenici su imali razne odgovore, npr. reklama, za pomaganje ljudima, vrijeme je Božića. Nakon podpitanja jedna je djevojčica da je crven zbog ljubavi.

- Učiteljica: „U koga bi se tramvaj mogao zaljubiti?“
- Učenik: „U drugi tramvaj.“
- Učenica: „U neku putnicu.“
- Učenica: „U vlak.“

Nakon ovih odgovora učiteljica je najavila pjesmu *Zaljubljeni tramvaj*. Učiteljica je na ovome satu koristila iskustvenu emocionalnu motivaciju. U jednom dijelu motivirala je učenike i fotografijom.

6. RASPRAVA

Provedenim promatranjem metodičke prakse utvrđeno je kako učiteljice redovito provode motivacije. U pet pogledanih sati provedeno je 5 iskustvenih motivacija, od čega su dvije bile intelektualne i jedna emocionalna. Provedeno je 5 estetskih motivacija, dvije su bile filmske (video), dvije su bile motivacije slikama i dvije zvukovne. Niti jedna druga vrsta motivacija nije korištena.

Učiteljice su uglavnom bile dobro pripremljene za sat. Najbolje je bila pripremljena učiteljica u 4. razredu osnovne škole Braća Seljan koja je pripremila igru Pikalica. Na ovakvu su motivaciju učenici i najbolje reagirali jer je od njih zahtijevala sudjelovanje i pažnju.

Osim promatranja metodičke prakse provedeno je i kvantitativno i kvalitativno istraživanje *online* upitnikom. Rezultati istraživanja bit će prikazani u sljedećim poglavljima.

7. ISTRAŽIVANJE

7.1 Cilj istraživanja

Cilj provedenoga istraživanja bio je istražiti stavove učitelja o važnosti motivacije, odnosno važnosti motivacije u nastavi hrvatskog jezika u obradi lirske pjesme. Istraženo je i kojim se vrstama motivacije ispitanici najčešće koriste, te na koje motivacije učenici najbolje reagiraju.

7.2. Istraživačka pitanja

Istraživanjem se traže odgovori na sljedeća pitanja:

1. Smatraju li učitelji etapu motivacije važnom?
2. Koju vrstu motivacije najčešće koriste za obradu lirske pjesme?
3. Na koju vrstu motivacije učenici najbolje reagiraju?
4. Osmišljavaju li neke nove načine motiviranja?

7.3. Metodologija istraživanja

7.3. Postupci i instrumenti

Podaci su prikupljeni metodom anketiranja. Na internetu je javno objavljen upitnik sastavljen od pitanja zatvorenoga tipa, skala, pitanja višestrukoga izbora i otvorenoga tipa.

7.3.1. Opis upitnika

U uvodnom dijelu upitnika je kratko obraćanje ispitanicima uz kratke upute i navođenje cilja istraživanja. Upitnik se sastoji od osamnaest pitanja od čega su šesnaest pitanja zatvorenog tipa i dva pitanja otvorenog tipa.

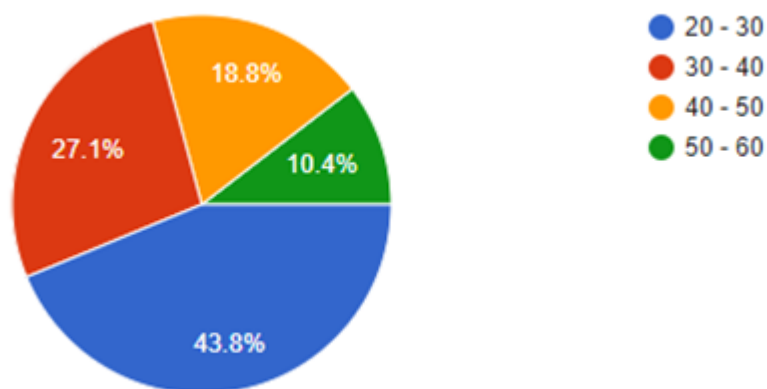
Pitanja se mogu podijeliti u četiri skupine. Prva skupina pitanja usmjerena je na ispitanike, odnosi se na njihov spol, dob i godine radnoga staža. Druga skupina pitanja sastavljena je od pitanja u obliku skale i provjerava stavove o važnosti etape motivacije. Treća skupina pitanja u obliku pitanja višestrukoga izbora provjerava koje vrste motivacija ispitanici najčešće koriste u obradi lirskih pjesama. Zadnja dva pitanja otvorenoga tipa čine četvrtu skupinu pitanja.

7.3.2. Uzorak

Ispitanici su bili učitelji i učiteljice razredne nastave. U istraživanju je dobrovoljno sudjelovalo 48 ispitanika.

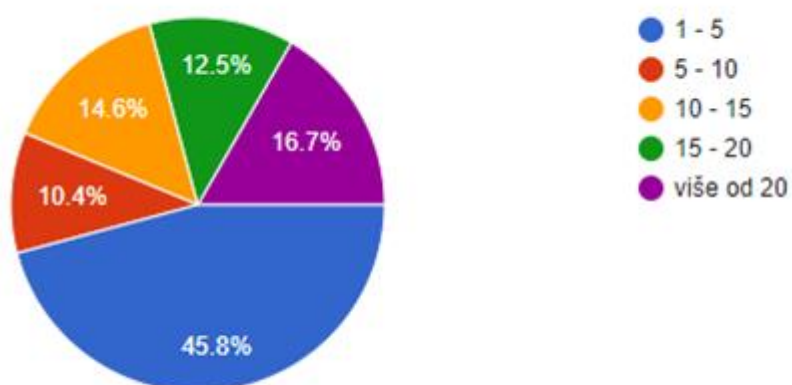
7.3.2.1. Spol, dob i godine radnog iskustva ispitanika

Od 48 ispitanika 46 je učiteljica i dva su učitelja. Prosječna dob ispitanika je između 20 i 30 godina starosti, što čini njih 43,2 %. Njih 29,5 % je dobi između 30 i 40 godina, 20,5 % je dobi između 40 i 50 godina i samo 6,8 % ispitanika je dobi između 50 i 60 godina. Rezultati su prikazani u grafikonu 1.

Grafikon 1. Prosječna dob ispitanika

Godine radnoga iskustva u skladu su s prosječnom dobi ispitanika. Pa je tako najviše ispitanika s do 5 godina staža. (grafikon 2)

Grafikon 2. Godine radnoga iskustva ispitanika

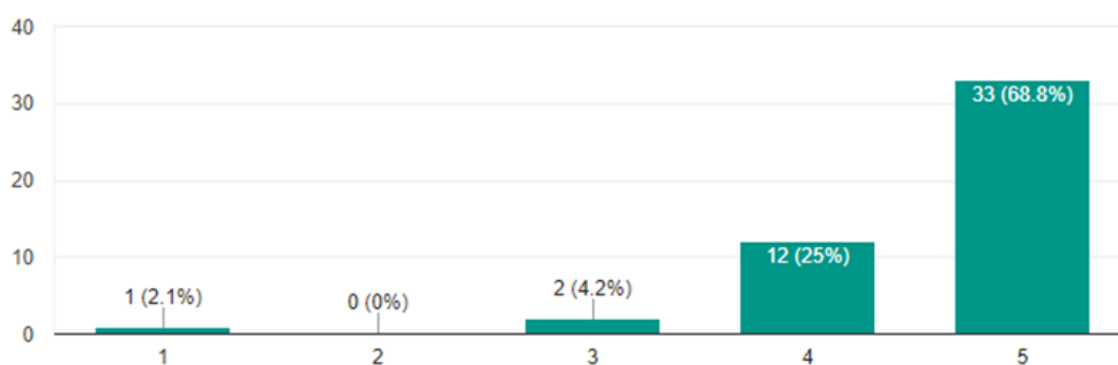
7.3.3. Način provođenja i statistička analiza

Upitnik je napravljen *online* uz pomoć stranice „Google“ te je tako i ispunjavan. Ispitanici su anonimno odgovarali na pitanja, bez vremenskoga ograničenja. Sva pitanja su bila obavezna, na zadnja dva pitanja otvorenoga tipa nisu svi ispitanici dali odgovor.

Nakon provedenoga istraživanja, analiza podataka je provedena na istoj već spomenutoj stranici.

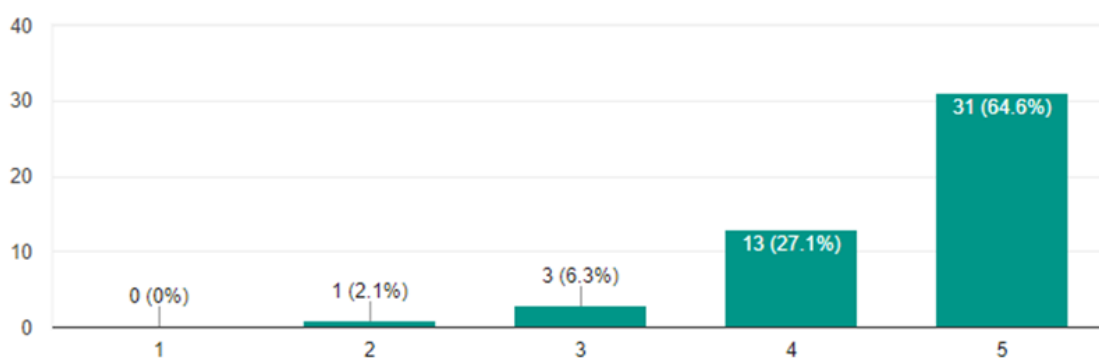
8. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Prvi dio pitanja odnosi se na stavove učitelja o važnosti etape motivacije. Ispitanicima je ponuđena skala s odgovorima od 1 do 5, pri čemu je 1 označavalo potpuno nevažno, a 5 iznimno važno. Na pitanje o važnosti etape motivacije u nastavi hrvatskoga jezika, kao što je prikazano u grafikonu, većina učitelja odgovorila je da smatra da je iznimno važna. Jedan ispitanik odabrao je odgovor 1, što označava potpuno nevažno. (grafikon 3.)

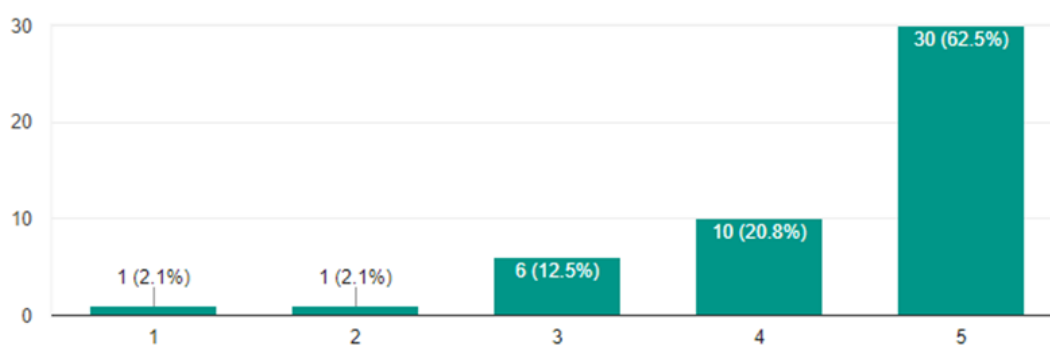
Grafikon 3: Važnost etape motivacije u nastavi hrvatskoga jezika

Zanimljivo je kako na sljedećem pitanju koje se odnosi na važnost etape motivacije u obradi lirske pjesme nitko nije odgovorio kako smatra da je ona potpuno nevažna. Samo jedan ispitanik je odgovorio kako smatra da je djelomično važna, dok je i dalje više od pola ispitanika, točnije njih 64,6 %, odgovorilo kako smatra da je iznimno važna.

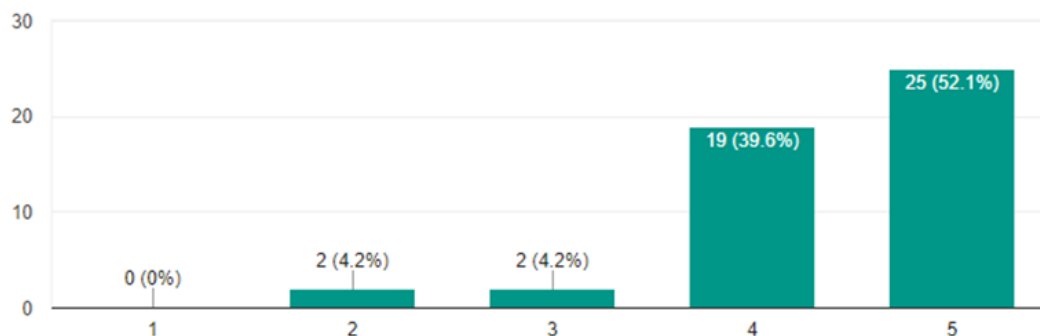
Grafikon 4: Važnost etape motivacije u obradi lirske pjesme

Na pitanja o važnosti osmišljavanja zanimljivih sadržaja za etapu motivacije čak 62.5% ispitanika odgovorilo je kako ih smatra iznimno važnim. Jedan ispitanik smatra ih djelomično važnima i jedan ih smatra potpuno nevažnima.

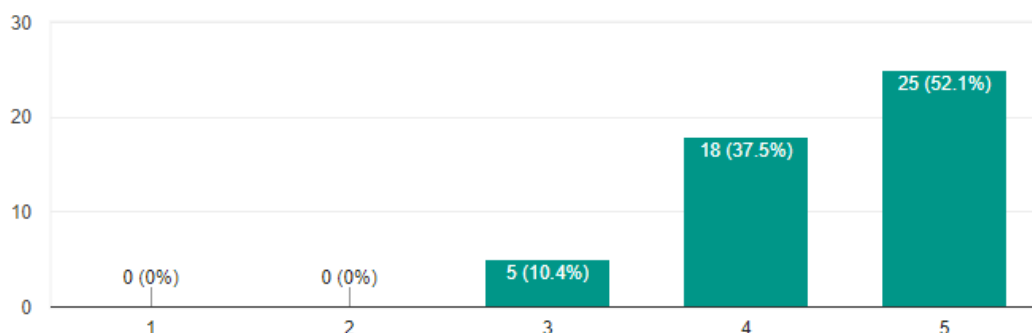
Grafikon 5: Važnost osmišljavanja zanimljivih sadržaja za etapu motivacije

Nešto manje ispitanika, točnije 52,1% odgovorilo je kako smatraju da je iznimno važno osmisliti zanimljive sadržaje u motivaciji za lirsku pjesmu. Veći postotak se odlučio da je važna, čak 9 ispitanika više nego na prošlom pitanju. Dok su po dvoje ispitanika odabrali odgovor osrednje važna i djelomično važna. (grafikon 6.) Ovakvi odgovori navode na zaključak da se manje učitelja odlučuje na osmišljavanje zanimljivih sadržaja za motivaciju u obradi lirske pjesme.

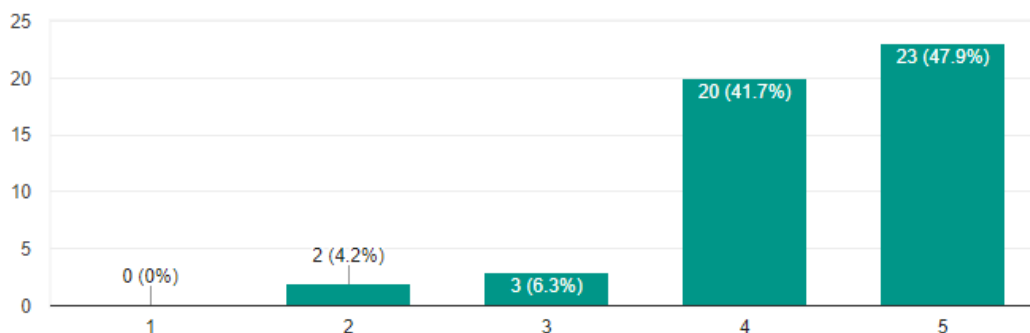
Grafikon 6: Važnost osmišljavanja zanimljivih sadržaja u motivaciji za lirsku pjesmu

Na pitanje koliko truda ulažu u osmišljavanje sata učitelji su većinom odgovorili da ulažu puno truda, 52,1 %. Njih 37,5 % ulaže djelomično puno truda, dok ih 10,4% osrednje puno truda (grafikon 7)

Grafikon 7: Količina truda uložena u osmišljavanje sata

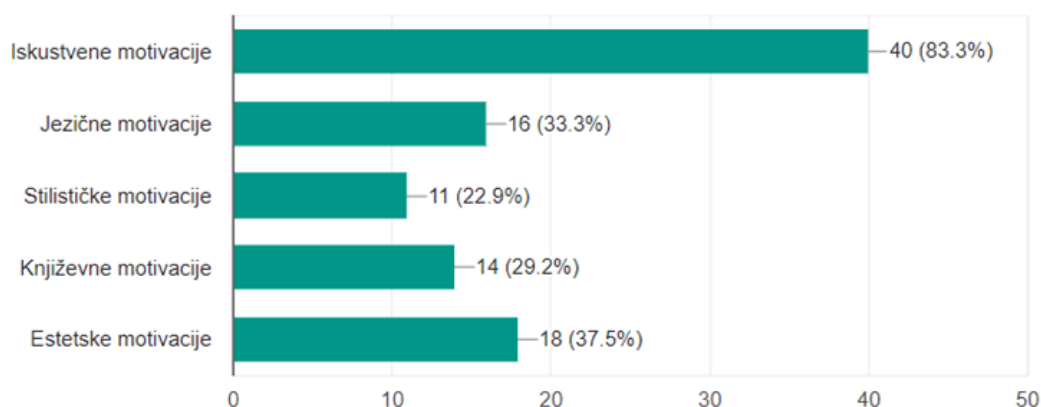
Zanimljivo je kako je manji postotak učitelja (47,9 %) odgovorio da ulaže jako puno truda u osmišljavanje motivacije. Njih dvoje, odnosno 4,2 % odgovorilo je kako ulaže malo truda. Ovakvi odgovori ne slažu se s odgovorima na pitanje o važnosti etape motivacije prikazanim u grafikonu 3, gdje je čak 68,8 % ispitanika odgovorilo kako ju smatra iznimno važnom.

Grafikon 8: Količina truda uložena u osmišljavanje motivacije

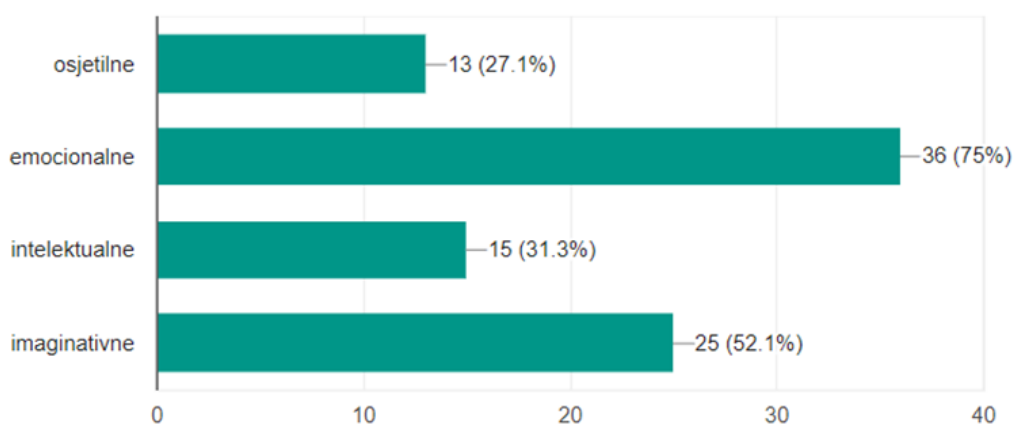
Drugi dio pitanja odnosio se na vrste motivacije koje učitelji najčešće koriste u obradi lirskih pjesama. Pitanja su bila sastavljena u obliku pitanja višestrukog izbora. Navedene su podjele motivacija prema Rosandiću (2005) od kojih su ispitanici mogli odabrati jednu ili više motivacija koje najčešće koriste u obradi lirske pjesme.

Prvo pitanje bilo je koje vrste motivacije prema Rosandiću ispitanici najčešće koriste. Čak 83,3 % ispitanika, odnosno njih 40 od 48 odgovorilo je kako najčešće koriste iskustvene motivacije. Jezične koristi njih 33,3 %, a stilističke njih najmanje, samo 22,9 %. Književne motivacije koristi 29,2 % ispitanika, dok su estetske nakon iskustveni najčešće korištene. Koristi ih 37,5 % ispitanika.

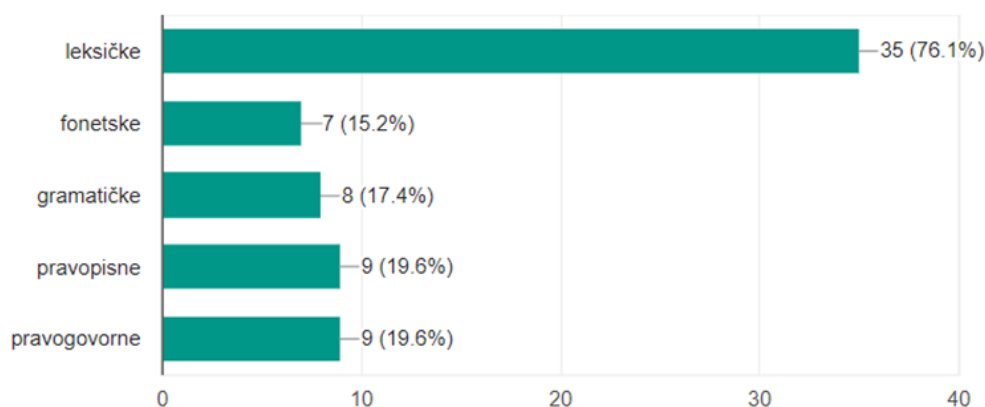
Grafikon 9: Najčešće korištene motivacije

Ispitanici su označili iskustvene motivacije kao one koje najčešće koriste. U sljedećem pitanju tražilo se da označe koje o njih najčešće koriste. Od iskustvenih motivacija ispitanici najčešće koriste emocionalne motivacije, a najmanje osjetilne. Osjetilnim motivacijama učenicima se aktiviraju osjetila i na taj način prizivaju uspomene i osjećaji. Ovakvo prizivanje emocija često je temelj iskustvenih motivacija, stoga ovakav podatak začuđuje.

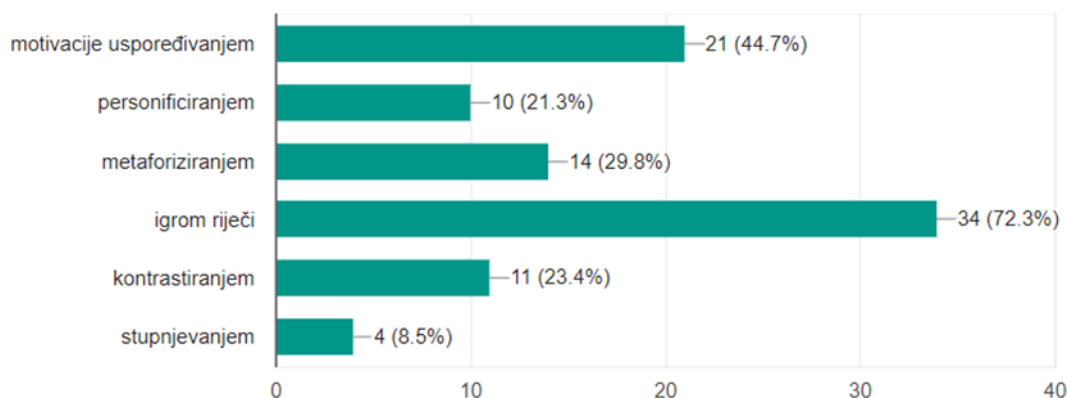
Grafikon 10: Najčešće korištene iskustvene motivacije

Od jezičnih motivacija najčešće korištene su leksičke motivacije. Njih je odabralo 76,1 % ispitanika. Najmanje ispitanika 15,2 % se odlučilo za fonetske motivacije, a nešto više (17,4 %) je odabralo gramatičke motivacije. Jednak broj ispitanika, njih 19,6 % je odabralo pravopisne i pravogovorne motivacije kao one koje najčešće koriste.

Grafikon 11: Najčešće korištene jezične motivacije

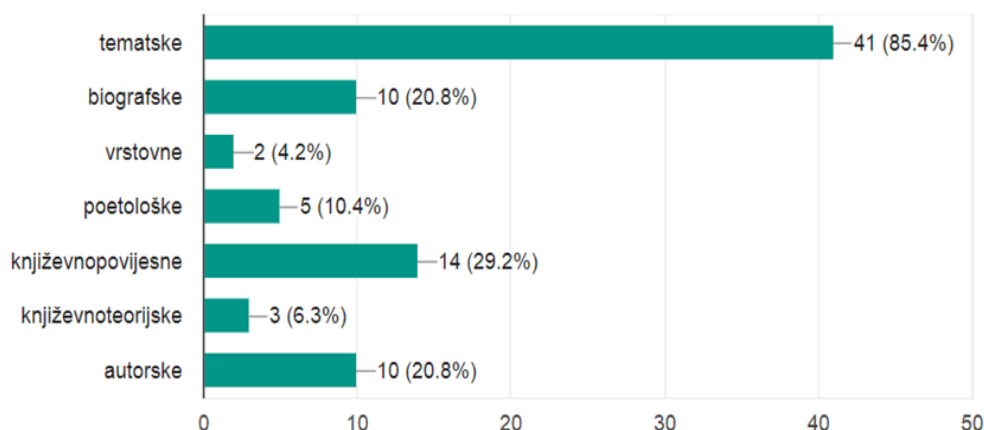
Stilističke motivacije su one koje je najmanje ispitanika označilo, točnije samo njih 11. Od stilističkih motivacija, najviše ispitanika odabralo je motivacije igrom riječi, njih 72,3 %. Najmanje ispitanika, njih 8,5 % odabralo je da koristi motivacije stupnjevanjem.

Grafikon 12: Najčešće korištene stilističke motivacije

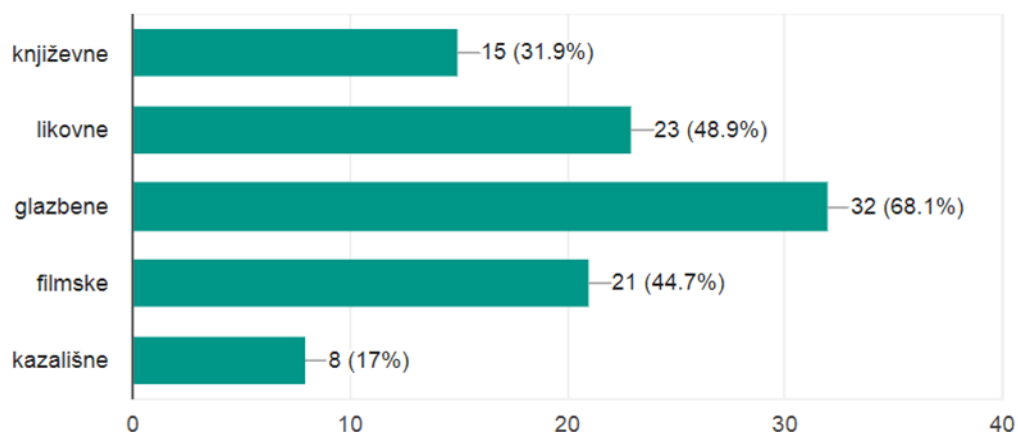

Samo 14 ispitanika je označilo da najčešće koristi književne motivacije. Za pretpostaviti je da su s njima učitelji najmanje upoznati. Tematske motivacije je čak 41 ispitanik prepoznalo kao one koje koriste, što čini 85,4 %. Književnopovijesne motivacije odabralo je 29,2 % ispitanika. Jednak broj ispitanika, njih 20,8 % odabralo je biografske i autorske motivacije. Poetološke motivacije je odabralo 10,4 % ispitanika, a književnoteorijske odabralo 6,3 %. Samo dvoje ispitanika odabralo je vrstovne motivacije.

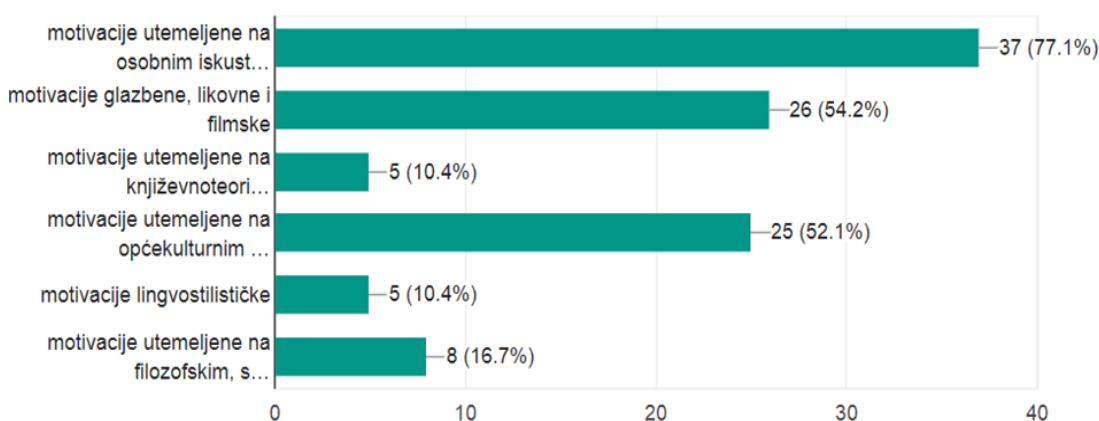
Grafikon 13: Najčešće korištene književne motivacije

Estetske motivacije su odabrane kao druge najčešće korištene motivacije. Ovaj rezultat potvrđuje i istraživanje u praksi. Kao što je prikazano na grafikonu 14, glazbene motivacije su označene kao one koje se najčešće koriste sa čak 68,1 % odabira. Književne motivacije odabralo je 31,9 %, likovne 48,9 %, a filmske 44,7 % ispitanika. Najmanje ispitanika odabralo je kazališne motivacije, njih 17 %.

Grafikon 14: Najčešće korištene estetske motivacije

Ispitanicima je postavljena još jedna podjela motivacija prema kojoj su trebali odabrati s obzirom na koje idejno-estetske značajke pjesme i doživljajno spoznajne mogućnosti učenika odabiru motivaciju. Rezultati su prikazani u grafikonu 15. Najviše ispitanika, čak 77,1 % odabralo je motivacije utemeljene na osobnim iskustvima učenika. 54,2 % ispitanika odabralo je glazbene, likovne i filmske motivacije. Samo jedan manje, točnije 25 ispitanika odlučilo se za motivacije utemeljene na općekulturnim sadržajima. Motivacije utemeljene na filozofskim, sociološkim i povijesnim sadržajima odabralo je 8 ispitanika. Po 5 ispitanika odabralo je lingvostilističke motivacije i motivacije utemeljene na književnoteorijskim i književnopovijesnim sadržajima.

Grafikon 15: Motivacije s obzirom na idejno-estetske značajke pjesme i doživljajno spoznajne mogućnosti učenika odabiru motivaciju

Zadnja dva pitanja bila u otvorenoga tipa. Od ispitanika se tražilo da napišu na koji tip motivacije za lirsku pjesmu učenici prema njihovom iskustvu najbolje reagiraju. Najviše ispitanika je odgovorilo iskustvene, njih 24. Estetske motivacije je odabralo 20 ispitanika. Osim iskustvenih i estetskih drugi odgovori su bili: igra, igra riječima, jezične motivacije, stilističke, zagonetke. Jedan ispitanik odgovorio je kako učenici najbolje reagiraju na ljubav, naravno ljubav je uključena u sve oblike motivacija i poučavanja.

U posljednjem pitanju ispitanici su zamoljeni da napišu neke primjere motivacija koje najčešće koriste. Odgovori su prikazani u slikama 1, 2 i 3. Najčešći odgovori odnosili su se na estetske i iskustvene motivacije. Odgovori ponovno potvrđuju istraživanje iz prakse, ali i donose neke nove načine motiviranja, npr. slagalice, strip, križaljke, rebusi, kontradiktorne misli, vicevi... Donose i neke koje nisu spomenute u ranije obrađivanoj literaturi, poput dramskih igara. Dramske igre obrađene su u literaturi vezanoj uz dramski odgoj, a obrađene i prilagođene mogu poslužiti kao vrlo zanimljiva motivacija.

Iskustvena, jezična, pravopisna.

Slika, asocijacije, zagonetke

Razgovor o ključnom motivu lirske pjesme, slušanje glazbe koja po ugođaju odgovara lirskoj pjesmi...

Igre asocijacija, enigmatiku, filmovi, fotografije, umjetnička djela, glazba.

Razgovor o iskustvima učenika koji su bliski sadržaju pjesme, likovna djela u poveznici sa sadržajem tr glazbena i filmska djela u poveznici sa sadržajem ili autorom.

Puštanje određene glazbe, poticanje na razgovor o svakodnevnim iskustvima i aktualiziranje teme lirske pjesme. Aktualizacija kao takva se pokazala vrlo učinkovitom i korisnom.

Slike, glazbu, isječke iz filma, zagonetke, igra riječi

- film, strip, glazba, slika, fotografija

Gore navedene i igre riječima

Sve je već navedeno

Tematski video, razgovor

Slika 9: Primjeri motivacija koje koriste ispitanici

Igra asocijacija, vodjena mašta, puzzle, anketa povezana s osobnim iskustvom, promotri i opisi, slagalica, asocijativni niz
Ponekad poslušamo pjesmu, pogledamo vizualizaciju pjesme s youtube-a, povedem razgovor na temu.
Kockarenje, onomatopeje, pantomima
Razgovor o osobnim iskustvima, igra asocijacija
Osobna iskustva i zamisljanje
....
Tematske, iskustvene
Krizaljke, asocijacije na riječ, gledanje video isjecaka, slusanje glazbe, rebusi
Glazbene, likovne, filmske
Navedem temu i pitam na što ih riječ asocira i onda znam u kojem pravcu ići. Ili se poslužim zavičajnim motivom za koji znam da im je poznat pa opet tražim njihove dojmove.
igra asocijacija, glazbeni predložak (klasična ili moderna glazba slične tematike), uočavanje vanjskog pejzaža i

Slika 10: Primjeri motivacija koje koriste ispitanici

igra asocijacija, glazbeni predložak (klasična ili moderna glazba slične tematike), uočavanje vanjskog pejzaža i opisivanje istoga također slično i s likovnim djelom, kontradiktorne misli, vicevi, aktualnosti koje su povezane s temom..
Najčešće koristim motivacije u obliku glazbe ili likovnog djela.
Razgovor, vizualizacija, zagonetka, asocijacija, slika, glazba,
Dramske igre
Glazba - povezivanje lirske pjesme s njezinim glazbenim ostvarajem ili nekom popularnom skladbom. Osjetilna ili emocionalna motivacija - princip: ono što sam osjetio ili doživio najlakše zapamtila.
Likovne: npr. Snježna noć (Dugo u noć...), Rakošna vočka i golo drvo (Vočka poslije kiše)...
Fotografije
Ljubav prema životinjama, ljubav prema baki, ljubav prema prijateljima
Kreativnost, natjecanje, pobjeda
Kazaliste
Film o pjesniku, glazba inspirirana pjesničkim tekstom

Slika 11: Primjeri motivacija koje koriste ispitanici

9. RASPRAVA

Na temelju podataka prikupljenih ovim istraživanjem došlo se do zaključaka o provedbi motivacije u obradi lirske pjesme, vrstama motivacija koje se koriste, stavovima učitelja o motivaciji i uloženom trudu učitelja u osmišljavanje motivacije.

Na pitanja o važnosti etape motivacije i važnosti etape motivacije u obradi lirske pjesme više od 60 % ispitanika odgovorilo je kako ih smatra iznimno važnima. Većina ispitanika smatra kako je potrebno osmišljavati nove i zanimljive sadržaje u motivaciji. Njih 52 % ulaže jako puno truda u osmišljavanje sata, a njih nešto manje ulaže jako puno truda u osmišljavanje motivacije.

Od motivacija učitelji najviše koriste iskustvene, estetske i jezične, a najmanje stilističke. Motivacije koje su dobile najviše glasova su: emocionalne, imaginativne, leksičke, motivacije igrom riječi, tematske motivacije, glazbene i likovne. Na navede motivacije prema mišljenju ispitanika učenici najbolje reagiraju, a takve motivacije su uglavnom i one koje su naveli kao primjer motivacije koje koriste.

10. ZAKLJUČAK

Povod pisanja ovoga rada bila je spoznaja o važnosti motivacije stečena kroz održavanje i praćenje metodičkih vježbi. Najveći dio vremena u stvaranju pripreme za sat oduzelo je osmišljavanje motivacija. Nastava poezije studentima se pokazala kao najkompleksnija, iz razloga što učenici razredne nastave često poeziju nisu razumjeli. Motivacija se zato pokazala kao ključni čimbenik u razumjevanju poezije. Spoznaja da će ta motivacija oblikovati cijeli nastavni sat navela je da se istraže svi oblici i načini motiviranja.

Proučena literatura dala je odgovore na mnoga pitanja i pomogla prikazati pojedine vrste motivacija kroz primjere. Međutim, važno je istaknuti kako je knjiga Dragutina Rosandića *Metodika književnoga odgoja* i dalje jedina stručna literatura u kojoj su nabrojane i djelomično opisane vrste motivacija za recepciju lirske pjesme. Od sveukupno 27 vrsta motivacija (glavnih vrsta i podvrsta) Rosandić (2005) ih je opisao 12. Ostatak onih koje se odnose na razrednu nastavu su uz pomoć razne druge literature objašnjene u ovome radu. Uz sav uloženi trud, ostale su neke ne razjašnjene motivacije: motivacije kontrastiranjem i stupnjevanjem, vrstovne motivacije, autorske motivacije, književne motivacije i kazališne motivacije.

S obzirom da su nastava, tehnologije i nastavne metode u stalnom razvijanju, smatra se kako je potrebno modernizirati podjelu motivacija. Rosandić je prvi puta spomenutu podjelu objavio u prvom izdanju svoje knjige prije više od 30 godina. Izdanje korišteno u ovome radu je izdano 2005. godine, što označava 13 godina bez novih motivacija u stručnim literaturama. Nažalost i istraživanje provedeno u sklopu rada pokazalo je kako većina učitelja koristi iste motivacije: iskustvene i estetske. Je li razlog tome nedovoljno objašnjen i moderniziran sustav motivacija u stručnim literaturama ili jednostavno nedostatak interesa i volje učitelja za osmišljavanje novih vrsta motivacija, može bi biti tema nekog novog istraživanja.

Iz ovoga se rada zaključuje kako učitelji redovito provode motivaciju i većina ju smatra iznimno važnom. U osmišljavanje motivacije uglavnom ulažu puno truda, što ne potvrđuje promatranje metodičke prakse. Uglavnom se koriste one motivacije koje ne zahtijevaju unaprijed puno pripreme. Ohrabrujuće je kako se

među odgovorima na pitanje iz upitnika: *Molila bih Vas da napišete neke primjere motivacija koje najčešće koristite.*, našlo odgovora poput: dramske igre, enigmatika i film o pjesniku. Ovakvi odgovori pokazuju kako postoji potreba za razvijanjem vrsta motivacija, koje će biti poticaj i novim učiteljima da obogate svoju nastavu književnosti.

11. POPIS TABLICA, GRAFIKONA I SLIKA

Tablice:

Tablica 1: Model školske interpretacije sata književnosti (Rosandić, 2005, str. 83)

Tablica 2. Metodički sustavi i ključne strateške odrednice (Bežen, 2008, str. 302, 303, 304)

Tablica 3: Vrste motivacija (Rosandić, 2005. str. 310)

Tablica 4: Vrste doživljajno-spoznajnih motivacija (Rosandić. 2005, str. 310)

Tablica 5: Igre slušanja i govorenja (Peti-Stantić, Velički, 2008)

Tablica 6: Igre čitanja i pisanja (Peti-Stantić, Velički, 2008)

Tablica 7: Tablica s pojmovima za igru Pikalica

Grafikoni:

Grafikon 1. Prosječna dob ispitanika

Grafikon 2. Godine radnog iskustva ispitanika

Grafikon 3: Važnost etape motivacije u nastavi hrvatskoga jezika

Grafikon 4: Važnost etape motivacije u obradi lirske pjesme

Grafikon 5: Važnost osmišljavanja zanimljivih sadržaja za etapu motivacije

Grafikon 6: Važnost osmišljavanja zanimljivih sadržaja u motivaciji za lirsku pjesmu

Grafikon 7: Količina truda uložena u osmišljavanje sata

Grafikon 8: Količina truda uložena u osmišljavanje motivacije

Grafikon 9: Najčešće korištene motivacije

Grafikon 10: Najčešće korištene iskustvene motivacije

Grafikon 11: Najčešće korištene jezične motivacije

Grafikon 12: Najčešće korištene stilističke motivacije

Grafikon 13: Najčešće korištene književne motivacije

Grafikon 14: Najčešće korištene estetske motivacije

Grafikon 15: Motivacije s obzirom na idejno-estetske značajke pjesme i doživljajno spoznajne mogućnosti učenika odabiru motivaciju

Slike:

Slika 1. Moja staza 4. (2014) Zagreb: Školska knjiga

Slika 2.

http://www.medioteka.hr/portal/sadrzaj/skola/udzbenici/hrvatski_gcph4_udzbenik.pdf
f pristupljeno 05.11.2018.

Slika 3. Hrvatska čitanka 3 (2007) Zagreb: Profil

Slika 4. Moja staza 4 (2014.) Zagreb: Školska knjiga.

Slika 5. Zlatna vrata 3 (2013.) Zagreb: Školska knjiga

Slika 6. Hrvatski na dlanu 3 (2014.) Zagreb: Profil

Slika 7. Hrvatska čitanka 3. (2007.) Zagreb: Profil

Slika 8. Od slova do snova 3. (2009.) Zagreb: Profil

Slika 9. Primjeri motivacija koje koriste ispitanici

Slika 10. Primjeri motivacija koje koriste ispitanici

Slika 11. Primjeri motivacija koje koriste ispitanici

12. LITERATURA

1. Bežen, A. (2008.) *Metodika znanost o poučavanju nastavnog predmeta*. Zagreb: Profil.
2. Diklić, Z., Rosandić, D., Šabić, G., Jakubin, M., Ladika, Z. (1990.) *Dozivi i odzivi lirske pjesme*, Pedagoško-književni zbor, Zavod za unapređivanje odgoja i obrazovanja Hrvatske, Zagreb
3. Domazet, S. (2014.) *Etapa motivacije u nastavi hrvatskoga jezika*, Diplomski rad
4. Lazzarich, M. (2017.) *Metodika Hrvatskoga jezika u razrednoj nastavi – knjiga prva*. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci
5. Matijević, M., Radovanović, D. (2011.) *Nastava usmjerena na učenika*. Zagreb: Školske novine
6. *Nastavni plan i program za osnovnu školu* (2006.) Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.
7. Peti-Stantić, A., Velički, V. (2009.) *Jezične igre za velike i male*. Zagreb: Alfa
8. Rosandić, D. (2005.) *Metodika književnoga odgoja*. Zagreb: Školska knjiga
9. Težak, S. (1996.) *Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika 1*. Zagreb: Školska knjiga
10. Težak, S. (1998.) *Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika 2*. Zagreb: Školska knjiga

11. Trškan, D. (2006.) *Motivacijske tehnike u nastavi*. Povijest u nastavi, vol. IV, br.7, str. 19-28
12. Vizek Vidović, V., Rijavec, M., Vlahović Štetić, V. i Miljković, D. (2014.) *Psihologija obrazovanja*. Zagreb: IEP – Vern
13. Zalar, D. (2002.) *Poezija u zrcalu nastave: Igre stihom i jezikom u susretima s djecom*. Zagreb: Mozaik knjiga

13. PRILOZI

Prilog 1: Anketni upitnik

Poštovani!

Pristupate anonimnoj anketi koja se provodi u svrhu pisanja diplomskog rada pod nazivom "Motiviranje učenika za recepciju lirske pjesme"

Cilj ovog istraživanja je otkriti koliku važnost pridajete etapi motivacije, te koje oblike motivacije najčešće koristite.

Molim Vas da iskrenim odgovorima doprinesete istraživanju navedene teme.

Unaprijed Vam zahvaljujem na suradnji.

Lea Fišić

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Odsjek Petrinja

kolegij Metodika hrvatskog jezika

Spol: M   Ž

Dob: 20-30   30-40   40-50   50-60

Godine staža: 1-5   5-10   10-15   15-20   više od 20

Stavovi o važnosti etape motivacije

Na skali od 1 do 5 (1 - potpuno nevažna, 2 - djelomično važna, 3 - osrednje važna, 4 - važna, 5 - iznimno važna) označite tvrdnju s kojom se slažete.

-Smatram da je etapa motivacije u nastavi hrvatskog jezika

1   2   3   4   5

Potpuno nevažno

Iznimno važno

-Smatram da je etapa motivacije u obradi lirske pjesme

1   2   3   4   5

Potpuno nevažno

Iznimno važno

-Smatram da je osmišljavanje zanimljivih sadržaja za etapu motivacije u nastavi hrvatskog jezika (zanimljivi sadržaji: igre, nove aktivnosti...)

1 2 3 4 5

Potpuno nevažno

Iznimno važno

-Smatram da je osmišljavanje zanimljivih sadržaja za etapu motivacije u obradi lirske pjesme

1 2 3 4 5

Potpuno nevažno

Iznimno važno

-U osmišljavanje sata ulažem

1 2 3 4 5

Jako malo truda

Puno truda

-U osmišljavanje motivacije ulažem

1 2 3 4 5

Jako malo truda

Puno truda

Vrste motivacije

Pitanja se odnose na vrste motivacije koje najčešće koristite u obradi lirskih pjesama. Označite jedan ili više odgovora.

Najčešće koristim:

1. Iskustvene motivacije
2. Jezične motivacije
3. Stilističke motivacije
4. Književne motivacije
5. Estetske motivacije

Od iskustvenih motivacija najčešće odabirem

1. Osjetilne
2. Emocionalne
3. Intelektualne
4. Imaginativne

Od jezičnih motivacija najčešće odabirem

1. Leksičke
2. Fonetske
3. Gramatičke
4. Pravopisne
5. Pravogovorne

Od stilističkih motivacija najčešće odabirem

1. Motivacije uspoređivanjem
2. Personificiranjem
3. Igrom riječi
4. Kontrastiranjem
5. Stupnjevanjem

Od književnih motivacija najčešće odabirem

1. Tematske
2. Biografske
3. Vrstovne
4. Poetološke

5. Književnopovijesne
6. Književnoteorijske
7. Autorske

Od estetskih motivacija najčešće odabirem

1. Književne
2. Likovne
3. Filmske
4. Glazbene
5. Kazališne

S obzirom na idejno-estetske značajke pjesme i doživljajno spoznajne mogućnosti učenika odabirem

1. motivacije utemeljene na osobnim iskustvima učenika
2. motivacije glazbene, likovne i filmske
3. motivacije utemeljene na književnoteorijskim i književnopovijesnim sadržajima
4. motivacije utemeljene na općekulturnim sadržajima
5. motivacije lingvostilističke
6. motivacije utemeljene na filozofskim, sociološkim i povijesnim sadržajima

Na koji tip motivacije za lirsku pjesmu učenici prema vašem iskustvu najbolje reagiraju?

Molila bih Vas da napišete neke primjere motivacija koje najčešće koristite.

---

14. IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

Ja Lea Fišić izjavljujem da sam samostalno napisala ovaj diplomski rad pod naslovom *Motiviranje učenika/učenica za recepciju lirske pjesme*. Za pisanje rada koristila sam se svojim znanje i navedenom literaturom.
